

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему Інвестиційна стратегія ПАТ «Мотор Січ» та особливості її
формування у сучасних умовах

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0728
спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та
страхування

освітньої програми фінанси і кредит
спеціалізації Банківська справа

А.С. Тоцька

Керівник к.е.н., доцент Кушнір С.О.

Рецензент к.е.н., доцент Сейсебаєва Н.Г.

Запоріжжя – 2019

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Освітня програма фінанси і кредит
Спеціалізація Банківська справа

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____ А.П. Кущик

« ____ » _____ 2019 року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Тоцькій Анастасії Сергіївні

1. Тема роботи: «Інвестиційна стратегія ПАТ «Мотор Січ» та особливості її формування у сучасних умовах».
керівник роботи: Кушнір Світлана Олександрівна, к.е.н., доцент.
затверджені наказом ЗНУ від 4 липня 2019 року № 1110-с.
2. Строк подання студентом роботи: 25 грудня 2019 року.
3. Вихідні дані до роботи: дані фінансової звітності ПАТ «Мотор Січ», Інвестиційного порталу Запорізької області, а також монографічні дослідження та наукові статті вітчизняних і зарубіжних авторів.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): визначити сутність інвестиційної стратегії; систематизувати принципи і етапи розробки інвестиційної стратегії; виявити фактори впливу на вибір інвестиційної стратегії підприємства; надати організаційно-економічну характеристику ПАТ «Мотор Січ»; провести аналіз фінансового стану ПАТ «Мотор Січ»; здійснити оцінку ефективності інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ»; удосконалити процес розробки інвестиційної стратегії; розробити напрями покращення інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ».
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): кваліфікаційна робота містить 14 рис., 17 табл. і 4 форми.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1	Кушнір С.О., доцент	09.08.2019 р.	09.08.2019 р.
2	Кушнір С.О., доцент	13.09.2019 р.	13.09.2019 р.
3	Кушнір С.О., доцент	18.10.2019 р.	18.10.2019 р.

7. Дата видачі завдання: 05 липня 2019 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	05.07.2019 р. – 09.07.2019 р.	виконано
2.	Виконання вступу	10.07.2019 р. – 08.08.2019 р.	виконано
3.	Виконання розділу 1	09.08.2019 р. – 12.09.2019 р.	виконано
4.	Виконання розділу 2	13.09.2019 р. – 17.10.2019 р.	виконано
5.	Виконання розділу 3	18.10.2019 р. – 28.11.2019 р.	виконано
6.	Формування висновків	29.11.2019 р. – 10.12.2019 р.	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	11.12.2019 р. – 24.12.2019 р.	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	25.12.2019 р.	виконано

Студент _____ А.С. Тоцька
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ С.О. Кушнір
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ І.Ю. Кисільова
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 100 с., 14 рис., 17 табл., 93 джерела, 3 додатки.

Об'єктом дослідження є інвестиційна стратегія ПАТ «Мотор Січ» та особливості її формування.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення інвестиційної стратегії підприємства в сучасних умовах.

Завдання: 1) визначити принципи і етапи розробки інвестиційної стратегії; 2) виділити фактори, що впливають на вибір інвестиційної стратегії підприємства; 3) провести комплексне оцінювання фінансового стану ПАТ «Мотор Січ»; 4) обґрунтувати ефективність інвестиційної стратегії підприємства; 5) розробити рекомендації та сформувані напрями покращення інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ».

Методи дослідження: логічного узагальнення, дедуктивний, фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення, ситуаційного аналізу, критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень.

Одержані результати та їх новизна: здійснено теоретичний аналіз сутності поняття «інвестиційна стратегія»; виділено ряд факторів, що впливають на вибір інвестиційної стратегії шляхом зміни внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства; набув подальшого розвитку алгоритм оцінки ефективності інвестиційної стратегії.

Практичне значення мають запропоновані рекомендації щодо розробки інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ».

ІНВЕСТИЦІЙНА СТРАТЕГІЯ, ІНВЕСТИЦІЇ, ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ, ДЖЕРЕЛА ІНВЕСТИЦІЙ, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ, СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ, ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ.

SUMMARY

Qualifying work: 100 pp., 14 fig., 17 tab., 3 annex, 93 references.

The object of study is investment strategy of PJSC «Motor Sich» and features of its formation.

The purpose of the qualification work is development of theoretical, methodological and organizational provisions and development of practical recommendations for improving the investment strategy of PJSC «Motor Sich» in modern conditions.

Methods of research: logical generalization - to summarize the scientific experience in the investigated problems and teaching the sequence of provisions of the master's work; deductive - for the study of theoretical aspects of investment strategy; financial-economic and statistical analysis, comparison, summary - when assessing the financial condition of the enterprise; situational analysis - when developing recommendations for the development and improvement of investment strategy; critical analysis and generalization of theoretical studies - for the theoretical generalization of the results obtained and the formulation of conclusions.

The study yielded the following scientific results, which are characterized by scientific innovation: theoretical analysis of the essence of the concept of «investment strategy» was carried out; a number of factors that influence the choice of investment strategy by changing the internal and external environment of the enterprise was identified; the algorithm for evaluating the effectiveness of the investment strategy was developed.

The value of the results of the master's qualification work is that the developed recommendations allow the management of PJSC «Motor Sich» to receive reliable qualitative information about the real investment opportunities of the enterprise and to form an effective investment strategy taking into account the financial condition of the enterprise.

The results of the research are aimed at evaluating and improving the investment strategy of PJSC «Motor Sich» and can be implemented in the practice of industrial enterprises.

The implementation of the proposed recommendations in practice will ensure the development and effective implementation of an investment strategy in accordance with the external conditions and financial condition of the enterprise.

INVESTMENT STRATEGY, INVESTMENTS, INVESTMENT ACTIVITIES, INVESTMENT SOURCES, INVESTMENT PROJECT, STRATEGIC PLANNING.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1 Сутність інвестиційної стратегії та її роль у розвитку підприємства	11
1.2 Принципи й етапи розробки інвестиційної стратегії.....	18
1.3 Фактори, що впливають на вибір інвестиційної стратегії підприємства	24
Висновки до розділу 1	33
2 КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	35
2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Мотор Січ»	35
2.2 Аналіз фінансового стану підприємства.....	47
2.3 Оцінка ефективності інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ».....	56
Висновки до розділу 2	67
3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПАТ «МОТОР СІЧ».....	69
3.1 Ефективність інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ»	69
3.2 Напрями покращення інвестиційної стратегії підприємства.....	74
Висновки до розділу 3	85
ВИСНОВКИ.....	87
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	92
ДОДАТКИ.....	101

ВСТУП

Виробничо-господарська діяльність будь-якого підприємства в тій чи іншій мірі обов'язково пов'язана з інвестиційною діяльністю. Необхідною умовою структурної перебудови і економічного зростання підприємства є нарощування обсягу і підвищення ефективності інвестицій в створення нових і розвиток, вдосконалення діючих основних фондів і виробництва, в матеріальні і нематеріальні активи.

На сьогоднішній час питання, що мають відношення до інвестиційної діяльності, стають дедалі актуальнішими, що пов'язано, головним чином, з бажанням підвищити конкурентоздатність українських підприємств на світовому ринку. З розвитком ринкової економіки, інвестиційна стратегія стала являти собою один з найважливіших видів стратегій підприємства, що забезпечує всі основні напрями розвитку його інвестиційної діяльності та інвестиційних відносин шляхом формування довгострокових стратегічних цілей, постановки конкретних завдань з їх досягнення, адекватного коригування напрямків формування та використання інвестиційних ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища.

Актуальність формування інвестиційної політики компанії пов'язана з наступними аспектами:

- інвестиційна стратегія підприємства повинна бути адаптована під умови зовнішнього середовища, з огляду на ймовірність настання несприятливих обставин;

- інвестиційна стратегія підприємства повинна бути адаптована під циклічність компанії, її бізнес-проектів;

- розробка інвестиційної стратегії підприємства повинна виступати заздалегідь підготовленим планом дій, з огляду на дії з диверсифікації та розширення виробництва, виходу на нові ринки.

Основні аспекти проблематики розробки та здійснення інвестиційної стратегії знайшли відображення в працях вітчизняних і зарубіжних вчених: І. А. Бланк, Т. В. Майорова, В. Г. Федоренко, А. В. Череп, М. Г. Саєнко, А. П. Дука, Н. І. Лахметкіна, О. М. Фіщенко, О. О. Удалих, Г. О. Крамаренко, Л. М. Петренко, О. М. Підхомний, Н. О. Татаренко та інші. В працях названих авторів розглянуті загальні теоретичні підходи до визначення поняття «інвестиційна стратегія», окремі проблеми стратегічного управління інвестиційною діяльністю і оцінки ефективності інвестиційної діяльності підприємств.

Метою кваліфікаційної роботи магістра є розвиток теоретико-методичних й організаційних положень та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення інвестиційної стратегії підприємства в сучасних умовах.

Відповідно до мети виділено ряд завдань:

- розглянути сутність інвестиційної стратегії підприємства;
- дослідити принципи і етапи розробки інвестиційно стратегії;
- виділити фактори, що впливають на вибір інвестиційної стратегії підприємства;

– здійснити організаційно-економічну характеристику ПАТ «Мотор Січ»

- провести комплексне оцінювання фінансового стану підприємства;
- виконати оцінку ефективності інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ»;

- обґрунтувати ефективність інвестиційної стратегії підприємства;
- розробити рекомендації та сформулювати напрями покращення інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ».

Об'єктом дослідження є інвестиційна стратегія підприємства та особливості її формування в сучасних умовах.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і прикладних аспектів інвестиційної стратегії підприємства в сучасних умовах.

Теоретичною та методологічною основою дослідження є праці вітчизняних і зарубіжних фахівців в галузі стратегічного планування інвестиційної діяльності. У роботі використані методи: логічного узагальнення – для узагальнення наукового досвіду з досліджуваної проблематики й викладання послідовності положень магістерської роботи; дедуктивний – для дослідження теоретичних аспектів інвестиційної стратегії; фінансово-економічного та статистичного аналізу, порівняння, зведення – при оцінюванні фінансового стану підприємства; ситуаційного аналізу – при розробці рекомендацій щодо розробки та вдосконалення інвестиційної стратегії; критичного аналізу та узагальнення теоретичних досліджень – для теоретичного узагальнення одержаних результатів та формулювання висновків.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативно-правові акти, фахова література, матеріали наукових конференцій та періодичних видань, статистичні дані ПАТ «Мотор Січ», результати власних досліджень та проведеного аналізу.

Наукова новизна отриманих результатів визначається такими основними положеннями:

- виділено ряд факторів, що впливають на вибір інвестиційної стратегії шляхом зміни внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства;
- набув подальшого розвитку алгоритм оцінки ефективності інвестиційної стратегії.

Значення результатів кваліфікаційної роботи магістра полягає у тому, що розроблені рекомендації дозволяють керівництву підприємства отримати достовірну якісну інформацію про реальні інвестиційні можливості підприємства та сформулювати ефективну інвестиційну стратегію зважаючи на фінансовий стан підприємства.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність інвестиційної стратегії та її роль у розвитку підприємства

Сучасні умови розвитку економіки характеризуються високою динамічністю економічних процесів, різноспрямованими темпами їх розвитку, істотною невизначеністю у виборі найбільш раціональних напрямків розвитку, значним впливом на параметри підприємства факторів зовнішнього середовища. Отже, зростає роль і значення довгострокових програм розвитку, які зазвичай виражаються у вигляді інвестиційної стратегії підприємства. Для визначення принципів і етапів розробки інвестиційної стратегії необхідно розкрити сутність поняття «інвестиційна стратегія» (табл. 1.1).

Незважаючи на актуальність проблеми розробки ефективної інвестиційної стратегії підприємства, серед науковців не сформований єдиний підхід до визначення сутності даного терміну.

Таблиця 1.1 – Сутність поняття «інвестиційна стратегія»

Автор	Визначення
1	2
І. А. Бланк	Система довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, обумовлених загальними задачами його розвитку та інвестиційною ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення [1].
Т. В. Майорова	Процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і на окремих його сегментах [2].

Продовження таблиці 1.1

1	2
В. Г. Федоренко	Напрямок (програма, план) інвестиційної діяльності організації, проходження якого в довгостроковій перспективі повинно привести до досягнення інвестиційних цілей і отримання очікуваного інвестиційного ефекту [3].
А. В. Череп	Система довгострокових цілей інвестиційної діяльності і набір найбільш ефективних шляхів їхнього досягнення [4].
М. Г. Сасенко	Обґрунтування перспективних орієнтирів діяльності підприємства на основі оцінювання його потенційних можливостей і прогнозування розвитку зовнішнього середовища [5].
Л. С. Селіверстова	Концепція, що пов'язує і спрямовує розвиток інвестиційної діяльності підприємства [6].
А. П. Гречан	Поєднання двох рівнозначно важливих напрямів інвестиційної діяльності підприємства, а саме залучення інвестиційних ресурсів та здійснення інвестицій [7].
А. П. Дука	Стратегія, мета якої полягає у забезпеченні подальшого розвитку інвестиційної діяльності на основі прогнозування умов реалізації інвестиційних задумів та врахування кон'юнктури інвестиційного ринку як загалом, так й в окремих його сегментах [8].
Н. І. Лахметкіна	Проект майбутньої інвестиційної діяльності підприємства в довготривалій перспективі, дотримання якого має сприяти досягненню поставлених інвестиційних цілей і отриманню прибутку або іншого позитивного ефекту [9].

Як видно з табл. 1.1, інвестиційну стратегію як систему довгострокових цілей розглядають І. А. Бланк, Т. В. Майорова та А. В. Череп. Тлумачення інвестиційної стратегії як напрямку інвестиційної діяльності представлено у працях В. Г. Федоренко та А. П. Гречан. М. Г. Сасенко визначає досліджуване поняття як обґрунтування перспективних орієнтирів діяльності підприємства. Інвестиційну стратегію як концепцію, що спрямовує розвиток інвестиційної

діяльності підприємства, тлумачить Л. С. Селіверстова. Мету інвестиційної стратегії у забезпеченні подальшого розвитку інвестиційної діяльності вбачає у своїй праці А. П. Дука. Н. І. Лахметкіна розглядає інвестиційну стратегію як проект майбутньої інвестиційної діяльності підприємства в довготривалій перспективі.

Отже, інвестиційна стратегія – це система довгострокових цілей інвестиційної діяльності, розроблена на основі загальної мети діяльності підприємства, та вибір найефективніших шляхів їх досягнення на основі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і на окремих його сегментах.

В економічній літературі виділяються наступні цілі інвестиційної стратегії:

- підвищення привабливості бізнесу для власників і інвесторів, концентрація, об'єднання і збільшення капіталу, підвищення прибутку і ринкової вартості активів, збільшення частки на ринку, трансформація капіталу в стратегічні інвестиції тощо;

- аналіз стану середовища реалізації інвестиційної стратегії;

- джерела фінансування інвестиційної діяльності: прибуток, амортизаційні фонди, додаткова емісія і збільшення вартості акцій, емісія облігацій, банківські позики, кошти державного і регіональних бюджетів;

- методи розробки інвестиційної стратегії: стратегічне планування, експертиза фінансових ринків, фінансове моделювання, прогнозування, координація, організація, контролінг, інжиніринг, фінансовий аналіз, бюджетування;

- способи реалізації інвестиційної стратегії: інвестиційні програми і проекти, інноваційне проектування, розробка бюджетів, укладання угод, проведення реструктуризації, диверсифікація діяльності;

- оцінка ефективності інвестиційної стратегії.

Інвестиційна стратегія має визначену структуру та складається з наступних аспектів, таких як: інституційний, економічний, нормативно-правовий, інформаційно-аналітичний.

Інституціональним аспектом інвестиційної стратегії є сукупність її основних складових елементів: види інвестицій, інвестиційний портфель, ризики. За допомогою інституціонального аспекту виділяються основні керовані підсистеми, що існують в інвестиціях окремого підприємства.

Нормативно-правовий аспект інвестиційної стратегії складається з двох частин. Перша з них містить законодавчі й інші нормативно-правові акти держави, що створюють юридичну основу та формують інвестиційний клімат країни. Друга частина нормативно-правового аспекту характеризується обліковою політикою, у рамках якої підприємство формує власну інвестиційну стратегію й забезпечує інвестиційну привабливість.

Під економічним аспектом розуміємо сукупність економічних частин інвестиційної стратегії, до яких слід віднести: систему фінансово-економічних показників оцінювання інвестиційної привабливості, управління та фінансування інвестиційного процесу.

Інформаційно-аналітичний аспект інвестиційної стратегії являю собою систему обробки інформації, що включає в себе підсистему збору та сортування інформації, зберігання інформації, пошуку та аналізу інформації [12].

Для того, щоб інвестиційна стратегія сприяла успішній діяльності та ефективному розвитку підприємства, вона має відповідати наступним критеріям:

- інвестиційна привабливість окреслених в інвестиційній стратегії напрямів діяльності організації;
- узгодженість та взаємозв'язок стратегічних цілей, завдань і програм;
- достатній рівень гнучкості стратегії (чутливість та можливість удосконалення відповідно до змін у зовнішньому середовищі);
- оптимальний часовий проміжок реалізації стратегії;

- відсутність суттєвих перешкод в процесі реалізації інвестиційної стратегії або визначені шляхи їх усунення;

- незначний вплив інвестиційних і фінансових ризиків;

- раціональне ресурсне, організаційне та інформаційне забезпечення стратегії.

Інвестиційна стратегія розробляється та реалізується на підприємстві для здійснення наступних завдань:

- стабілізація фінансового становища, зростання базових показників;

- забезпечення запланованих темпів зростання;

- зведення до мінімуму можливих ризиків фінансування;

- докладний аналіз, вивчення ринкової кон'юнктури;

- вдосконалення технологічного процесу, модернізація, впровадження інновацій;

- створення інвестиційного портфеля, забезпечення високої ліквідності активів;

- детальна оцінка інструментів інвестування, виключення збиткових напрямків;

- розширення, переорієнтація діяльності за рахунок отриманого прибутку;

- зростання показників ефективності діяльності підприємства, підвищення рейтингу і зміцнення ділової репутації організації [11].

Вихідною передумовою формування інвестиційної стратегії є загальна стратегія економічного розвитку підприємства. Щодо неї інвестиційна стратегія має підлеглий характер і має узгоджуватися з нею за цілями й етапами розвитку підприємства. Вона визначає не тільки можливості поліпшення результатів господарської діяльності підприємства за допомогою інвестицій, але й забезпечує впровадження у виробництво новітніх досягнень науково-технічного прогресу, є джерелом підвищення ефективності виробництва та економічного зростання. Таку стратегію зазвичай називають активною, або агресивною, за максимальної спрямованості на прибуток.

Противагою активній стратегії є пасивна, за якої інвестор прагне забезпечити за рахунок інвестицій стабільність показників своєї господарської діяльності [36].

На розробку інвестиційної стратегії впливає не тільки базова стратегія, але й ряд факторів, які мають значний вплив на визначення необхідного обсягу інвестиційних ресурсів і реалізацію самої стратегії. З-поміж основних можна виокремити: розподіл прибутку, прибуток, ставку відсотка за кредит і темпи інфляції.

Так, в умовах низьких прибутків, що в середньому припадають на одну особу основна їх частина витрачається на споживання. У свою чергу, зростання доходів створює передумови для збільшення частки, що спрямовується на накопичення, яка є джерелом інвестиційних ресурсів. Оскільки прибуток – це основний спонукальний мотив інвестицій, то чим вище очікувана норма чистого прибутку, тим, вище буде й обсяг інвестицій [13].

Формування загальної економічної стратегії підприємства не повинне відводити на другий план розробку самої інвестиційної стратегії, як її складової, тому що саме вона визначає напрями, умови та засоби, які необхідно використовувати підприємству для реалізації загальної програми. Через це інвестиційна стратегія відіграє значну роль у розвитку самого підприємства, оскільки:

- інвестиційна стратегія формує механізм реалізації довгострокових загальних інвестиційних цілей економічного та соціального розвитку підприємства;

- вона дозволяє реально оцінити інвестиційні можливості підприємства та максимально використовувати інвестиційний потенціал;

- інвестиційна стратегія відображає відносні переваги підприємства в інвестиційній діяльності порівняно з конкурентами;

- у системі інвестиційної стратегії визначаються основні критерії оцінок вибору реальних інвестиційних проектів і визначення джерел їх фінансування;

– наявність інвестиційної стратегії дозволяє забезпечити чіткий взаємозв'язок між стратегічним, поточним і оперативним управлінням інвестиційною діяльністю підприємства;

– розроблена інвестиційна стратегія є однією з базових передумов стратегічних змін загальної організаційної структури управління й організаційної культури підприємства.

Розробка інвестиційної стратегії є необхідною для ефективної діяльності підприємства, адже вона є ефективним інструментом перспективного управління підприємством в умовах постійної зміни середовища його функціонування (рис. 1.1).

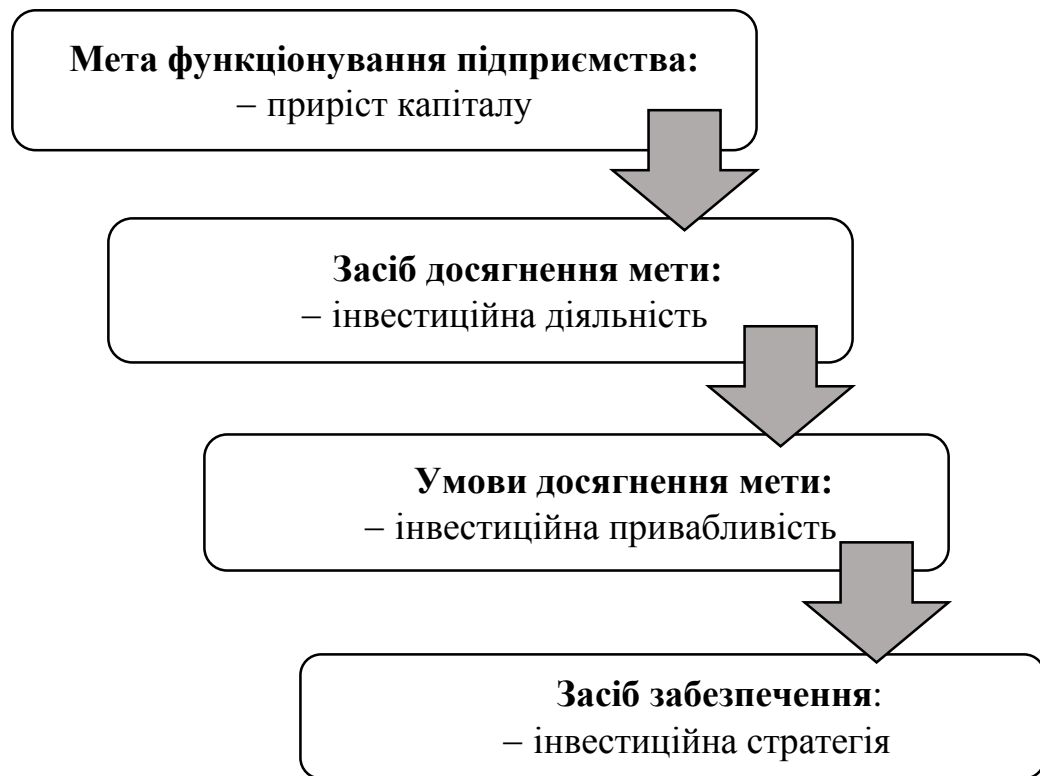

Рис. 1.1 – Роль інвестиційної стратегії у розвитку підприємства (розроблено автором на основі [10])

Як бачимо з рис. 1.1, інвестиційна стратегія підприємства розробляється відповідно до цілей його функціонування. Залучення інвестиційних ресурсів можливе лише за умов забезпечення належного рівня інвестиційної привабливості підприємства. Звідси розробка та впровадження інвестиційної

стратегії на підприємстві є, по-перше, напрямом забезпечення його інвестиційної привабливості, по-друге, одним із основних способів досягнення мети підприємства.

1.2 Принципи й етапи розробки інвестиційної стратегії

Процес розробки інвестиційної стратегії включає в себе певні компоненти: співвідношення сутності базової та інвестиційної стратегії, визначення інвестиційних цілей та їх змісту з урахуванням вимог щодо їх реалізації, і головне, визначення ролі самої стратегії в діяльності підприємства, що є необхідною складовою його успішного розвитку та функціонування на певному сегменті ринку.

Основною складовою визначення змісту інвестиційної стратегії є не тільки чітке формування цілей і принципів, але й урахування певних вимог, які, у свою чергу, визначають точність, правильність і ефективність реалізації загальної стратегії розвитку підприємства, урахування та дотримання яких дозволить керівництву підприємства реалізувати свій план дій, щодо ефективного здійснення інвестиційної діяльності.

З-поміж таких вимог можна виокремити наступні:

- підпорядкованість головній меті інвестиційної діяльності;
- орієнтація інвестиційної діяльності на високий результат;
- реальність або (досяжність) поставлених цілей (кожним із підрозділів підприємства);
- наявність конкретних показників для оцінки стратегічних цілей;
- чіткість і доступність сприйняття сутності та змістовності цілей усіма учасниками інвестиційного процесу;
- наукова обґрунтованість;
- ранжування стратегічних цілей за рівнем їх пріоритетності, поділяючи їх на основні та допоміжні [47].

До основних принципів, що забезпечують підготовку і прийняття стратегічних інвестиційних рішень в процесі розробки інвестиційної стратегії підприємства, відносяться:

1) Принцип відкритості. Цей принцип полягає в тому, що при розробці інвестиційної стратегії організація розглядається як певна система, повністю відкрита для активної взаємодії з факторами зовнішнього інвестиційного середовища. Відкритість підприємства як соціально-економічної системи та його здатність до самоорганізації дозволяють забезпечувати якісно інший рівень формування його інвестиційної стратегії.

2) Принцип інвестиційної комунікабельності. Даний принцип полягає в активному пошуку ефективних інвестиційних зв'язків в усіх напрямках і формах інвестиційної діяльності, а також на різних стадіях інвестиційного процесу. Інвестиційна поведінка такого роду пов'язана з постійною трансформацією напрямків, форм і методів здійснення інвестиційної діяльності на шляху до досягнення поставлених стратегічних цілей з урахуванням мінливих чинників зовнішнього інвестиційного середовища.

3) Принцип інвестиційної гнучкості і альтернативності. Інвестиційна стратегія повинна бути розроблена з урахуванням адаптивності до змін факторів зовнішнього інвестиційного середовища.

4) Інноваційний принцип. Формуючи інвестиційну стратегію, слід мати на увазі, що інвестиційна діяльність є головним механізмом впровадження технологічних нововведень, що забезпечують зростання конкурентної позиції підприємства на ринку.

5) Принцип мінімізації інвестиційного ризику. Практично всі основні інвестиційні рішення, що приймаються в процесі формування інвестиційної стратегії, в тій чи іншій мірі змінюють рівень інвестиційного ризику.

6) Принцип компетентності. Як і б фахівці не залучалися до розробки окремих параметрів інвестиційної стратегії організації, її реалізацію повинні забезпечувати підготовлені фахівці – інвестиційні менеджери [1].

Але, розглядаючи перераховані принципи з точки зору їх практичної значущості, можна стверджувати, що керуючись цими принципами, підприємству складно буде організувати інвестиційну діяльність, оскільки вони є загальними та нечітко вираженими.

Виходячи з того, що інвестиційна стратегія є інструментом стратегічного планування, в основі її розробки повинні лежати принципи, характерні для процесу планування (рис. 1.2).

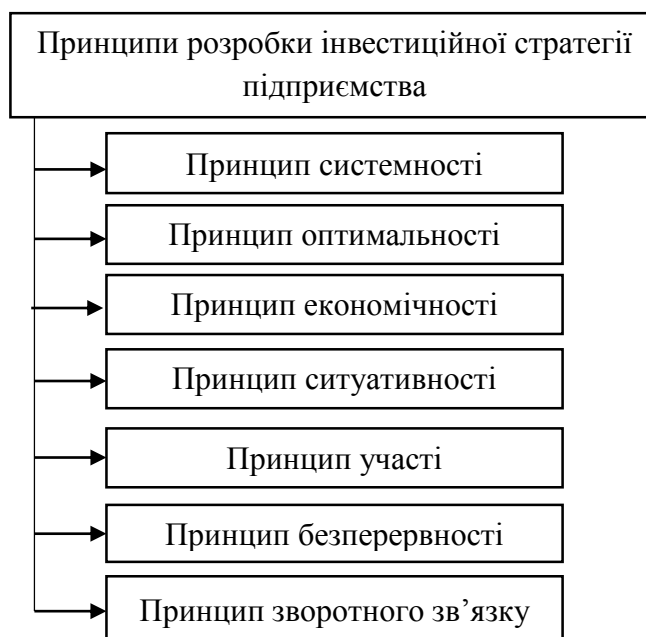

Рис. 1.2 – Принципи розробки інвестиційної стратегії підприємства (розроблено автором на основі [18])

На рис. 1.2 видно, що основними принципами розробки інвестиційної стратегії, які можуть бути застосовані у практичній сфері її формування та реалізації, є наступні:

– Принцип системності. Цей принцип вимагає, щоб при розробці інвестиційної стратегії підтримувався системний характер: слід планувати досягнення не тільки стратегічних цілей, а й вирішення поточних та оперативних завдань інвестиційної діяльності. Крім того, необхідно

пам'ятати, що інвестиційна стратегія є частиною загальної стратегії підприємства і підпорядковується їй, в цьому також є прояв системності.

– Принцип оптимальності. Цей принцип полягає в тому, що розробляючи інвестиційну стратегію необхідно враховувати відносну обмеженість та взаємозамінність ресурсів, що потребує розробки альтернативних варіантів інвестиційних проектів, вибору з них оптимального та визначення можливих джерел фінансування інвестиційних проектів, які в даному випадку будуть найбільш ефективними.

– Принцип економічності. Згідно цього принципу, величина інвестованих ресурсів не повинна перевищувати ефект від інвестування.

– Принцип ситуативності. Сутність даного принципу полягає в забезпеченні адаптивності інвестиційної стратегії до змін чинників зовнішнього інвестиційного середовища. Це означає, що всі майбутні стратегічні зміни в інвестиційній діяльності підприємства – її напрямках, формах, методах планування і контролю, організаційній структурі управління, інвестиційній культурі є прогнозованою або оперативною його реакцією на відповідні зміни різноманітних чинників зовнішнього інвестиційного середовища.

– Принцип участі. Цей принцип означає, що керівники всіх підрозділів підприємства повинні приймати участь у процесі планування інвестиційної діяльності.

– Принцип безперервності. У відповідності з цим принципом процес розробки та реалізації стратегії повинен здійснюватися безперервно, тобто: цілі та заходи з їх реалізації повинні здійснюватися циклічно.

– Принцип зворотного зв'язку. При розробці інвестиційної стратегії цілі ставляться на основі досягнутих результатів [18].

Процес розробки інвестиційної стратегії включає ряд етапів, що зображені на рис. 1.3. Послідовність і зміст основних етапів розробки інвестиційної стратегії підприємства в цілому відображають загальноприйняті в економічній теорії і практиці принципи і методологічні підходи.

Рис. 1.3 – Етапи розробки інвестиційної стратегії (розроблено автором на основі [1],[15],[16])

Аналіз наукових джерел дозволяє стверджувати, що першим етапом в формуванні інвестиційної стратегії повинен бути етап «Визначення періоду реалізації інвестиційної стратегії» (рис. 1.3). Адже інвестиційна стратегія безпосередньо пов'язана та здійснює вагомий вплив на довгострокове планування діяльності підприємства.

Наступними кроками мають стати аналіз зовнішнього інвестиційного середовища та оцінка сильних і слабких сторін внутрішнього середовища

підприємства. Для здійснення цього аналізу доцільно застосовувати в якості інструмента SWOT-аналіз.

Після детального аналізу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, у відповідності з рис. 1.3, наступним повинен стати етап «Визначення цілей і задач інвестиційної діяльності» (рис. 1.3). Визначення цілей і задач необхідно базувати на місії підприємства, а результат доцільно представляти у вигляді «дерева цілей». Це дозволить персоналу підприємства визначити першочергові цілі та задачі.

Наступним кроком процесу розробки інвестиційної стратегії має бути визначення інвестиційних потреб та інвестиційних можливостей підприємства. З цією метою доцільним є формування інвестиційної програми підприємства. Цей документ передбачає визначення вимог інвестиційної діяльності, конкретизацію заходів з досягнення інвестиційних цілей, визначення строків реалізації та необхідних для цього інвестиційних ресурсів.

Однак недостатньо визначитися з шляхами досягнення інвестиційних цілей та обсягами інвестиційних ресурсів, необхідно також визначитися з джерелами надходження цих інвестиційних ресурсів. Наведений захід є наступним етапом в процесі формування інвестиційної стратегії [49].

Після з'ясування обсягів та джерел інвестиційних ресурсів переходять до формування стратегічних альтернатив та вибору інвестиційної стратегії. Цей етап здійснюється за допомогою методів сценарного планування.

Важливим кроком в процесі управління інвестиційною діяльністю є конкретизація інвестиційної стратегії за періодами її впровадження. Даний етап сприятиме раціональному розподілу ресурсів в часових рамках реалізації інвестиційної стратегії.

Наступний крок – це підготовка кінцевого стратегічного плану інвестиційної діяльності. Наведений захід є необхідною умовою слідуючого етапу процесу розробки інвестиційної стратегії, а саме реалізації інвестиційної стратегії.

Після цього здійснюється оцінка результативності розробленої інвестиційної стратегії. Результати порівнюються з поставленими цілями. У випадку неможливості досягнення поставлених цілей, цілі коригуються й процес формування стратегії знову повторюється.

Останнім етапом в стратегічному плануванні є перегляд стратегії у залежності від зміни зовнішніх умов та становища підприємства. Він може здійснюватися на постійній основі після реалізації інвестиційної стратегії, адже зовнішнє інвестиційне середовище є динамічним, що зобов'язує підприємство гнучко реагувати на зазначені зміни.

1.3 Фактори, що впливають на вибір інвестиційної стратегії підприємства

Ефективна інвестиційна діяльність підприємства передбачає таку інвестиційну стратегію, яка:

- забезпечує механізм реалізації довгострокових загальних і інвестиційних цілей майбутнього економічного і соціального розвитку підприємства в цілому і окремих його структурних одиниць;

- дозволяє реально оцінити інвестиційні можливості підприємства, забезпечивши максимальне використання його внутрішнього інвестиційного потенціалу і можливість активного маневрування інвестиційними ресурсами;

- забезпечує можливість швидкої реалізації нових перспективних інвестиційних можливостей, що виникають в процесі динамічних змін факторів зовнішнього інвестиційного середовища;

- дозволяє враховувати заздалегідь можливі варіації розвитку неконтрольованих підприємством факторів зовнішнього інвестиційного середовища і тим самим звести до мінімуму негативні наслідки та можливі ризики для діяльності підприємства;

- відображає порівняльні переваги підприємства в інвестиційній діяльності в зіставленні з його конкурентами;

– забезпечує реалізацію інвестиційної політики та відповідного менталітету інвестиційної поведінки в найбільш важливих стратегічних рішеннях підприємства;

– забезпечує чіткий взаємозв'язок стратегічного, тактичного і оперативного управління інвестиційною діяльністю підприємства;

– дозволяє формувати значення основних критеріальних оцінок вибору реальних інвестиційних проектів і фінансових інструментів інвестування;

– є однією з базисних передумов стратегічних змін загальної організаційної культури підприємства;

– коригує економічний і соціальний розвиток підприємства в цілому [48].

Початковим пунктом формування інвестиційної стратегії підприємства є загальна стратегія економічного розвитку підприємства. Інвестиційна стратегія повинна узгоджуватися з нею по етапах і цілям реалізації. При цьому інвестиційна стратегія є головним фактором забезпечення ефективного розвитку підприємства відповідно до загальної економічної стратегією, особливо на сучасному етапі розвитку економічних процесів і їх крайньою нестійкістю.

В рамках реалізації інвестиційної стратегії можна виділити три інвестиційні підстратегії:

1. Стратегію формування або вибору інвестиційної програми. Ця стратегія базується на поділі загальної та стратегічної мети організації на локальні, але взаємопов'язані завдання.

2. Стратегію залучення інвестиційних ресурсів. Включає розробку принципів формування основного і оборотного капіталу (на основі аналізу зовнішніх і внутрішніх джерел фінансування). Оскільки кожне джерело коштів має свою ціну, виникає завдання оптимізації структури джерел інвестиційних ресурсів.

3. Стратегію інвестування ресурсів. Являє собою комплекс принципів і заходів по розміщенню тимчасово вільних коштів підприємства в фінансові

інструменти чи інші інвестиційні цінності з метою отримання максимальної прибутковості і зниження ризику [17].

В процесі формування інвестиційної стратегії йде великий пошук і оцінка альтернативних варіантів інвестиційних рішень, найповніше відповідають завданням підприємства. Інвестиційна стратегія не є незмінною, вона повинна періодично переглядатися і уточнюватися в залежності від зміни зовнішніх економічних умов та нових можливостей росту підприємства. Інвестиційна стратегія завжди повинна відповідати таким цілям:

- максимізації прибутку від інвестиційної діяльності;
- мінімізації інвестиційних ризиків;
- забезпечення покращення стану підприємства за рахунок ефективної інвестиційної діяльності.

Одним з основних ознак, що визначають приналежність інвестиційної стратегії до конкретного її типу, є мета інвестиційної діяльності, що відображає мотив інвестиційної активності підприємства. Класифікація інвестиційних стратегій за даним критерієм, за О. В. Михальовим, передбачає виділення так званих «чистих» інвестиційних стратегій (підприємство вказало єдину мету) та інвестиційну стратегію «змішаного» типу (підприємство вказало більше ніж одну мету) [25].

За даними досліджень О. В. Михальова, типовими цілями інвестиційної стратегії є:

- підтримання потужностей з інтенсифікацією і модернізацією діяльності;
- розширення діяльності з оновленням послуг;
- інтенсифікація і модернізація послуг з розширенням діяльності.

Для більшості підприємств найбільш поширеними інвестиційними стратегіями є наступні:

- консервативна інвестиційна стратегія (ціль – підтримання потужностей);

- екстенсивна інвестиційна стратегія (ціль – розширення існуючого асортименту послуг);
- інтенсивна інвестиційна стратегія (ціль – інтенсифікація і модернізація процесу надання послуг);
- прогресивна інвестиційна стратегія (ціль – надання нових послуг);
- консервативно-інтенсивна інвестиційна стратегія (ціль – підтримання потужностей з інтенсифікацією і модернізацією послуг);
- екстенсивно-прогресивна інвестиційна стратегія (ціль – розширення асортименту з оновленням послуг);
- екстенсивно-інтенсивна інвестиційна стратегія (ціль – розширення асортименту з його інтенсифікацією і модернізацією).

Крім того, виділяють позикову інвестиційну стратегію з мотивацією залучення позикових коштів, які в основному використовуються на інвестиційні потреби, а не направляються на поточні господарські потреби, та позичкову інвестиційну стратегію з мотивацією отримання доходу від фінансових інвестицій.

«Чисті» інвестиційні стратегії обираються підприємствами в зв'язку з підвищеним впливом не більше трьох чинників, «змішані» інвестиційні стратегії, навпаки, використовуються на тлі підвищеного впливу, причому більш істотного, не менше трьох чинників.

Зміна інвестиційної стратегії підприємства протягом порівняно тривалого періоду часу називається його інвестиційною поведінкою. Стратегія не може різко змінюватися протягом відносно короткого часу (якщо тільки це не сплановані керівництвом підприємства зміни, які частіше відбуваються на початку фінансового року). Тривала незмінність інвестиційної стратегії сприяє покращенню фінансового стану підприємства. Це може свідчити про перевагу довгострокового характеру інвестиційної стратегії на відміну від більш динамічної інвестиційної поведінки.

Підприємства, що використовують консервативно-інтенсивну інвестиційну стратегію, активно інвестують в будівлі, споруди і машини,

обладнання і здійснюють невеликий обсяг фінансових вкладень. При цьому вони відчують найсильніший дефіцит інвестиційних грошових ресурсів, незважаючи на найактивнішу амортизаційну політику і отримання коштів по лізингу. Це обумовлено мінімальними бюджетними джерелами і незначним зверненням до банківського кредиту.

Підприємства, які дотримуються екстенсивно-прогресивної інвестиційної стратегії дотримуються точки зору, що при мінімальних інвестиціях в будівлі існує високий рівень залучення коштів у фінансові інвестиції. Ці підприємства практично не мають бюджетної підтримки своєї інвестиційної діяльності, слабо використовують амортизаційні кошти, але вельми активно – банківські кредити. Фінансове становище підприємств, для яких характерна подібна інвестиційна стратегія, майже не покращується.

Підприємства з екстенсивно-інтенсивною інвестиційною стратегією відрізняються найбільшими інвестиціями в обладнання, будівлі і споруди. Вони активно використовують такі форми інвестицій як лізинг, оренду та інші джерела фінансування інвестицій. Така інвестиційна стратегія може вважатися ефективною лише при тривалому її застосуванні.

Застосування консервативно-прогресивної інвестиційної стратегії супроводжується суттєвими вкладеннями в лізинг, оренду і дочірні компанії, при цьому абсолютно відсутні кошти від лізингу та оренди в якості джерел фінансування інвестицій. Для цієї інвестиційної стратегії характерний найбільший обсяг отримання коштів з цільових державних програм. Протиріччя між формами, джерелами інвестицій та заявленими інвестиційними цілями (у такої категорії підприємств максимальний дефіцит навіть поточних грошових коштів) не просто звертає до себе увагу, але і пов'язане з нестабільною динамікою фінансового стану подібних підприємств.

Прогресивна інвестиційна стратегія характеризується порівняно збалансованою структурою вкладень в розрізі їх форм. Ці підприємства є найактивнішими користувачами прибутку як джерела фінансування інвестицій, але при цьому в невеликому обсязі використовують амортизаційні

кошти і банківські кредити. В умовах зниженого попиту така інвестиційна стратегія досить раціональна, однак форми її прояву не настільки виражені, як цілі, що підтверджується відсутністю явної тенденції поліпшення фінансового стану цих підприємств.

Інтенсивна інвестиційна стратегія відрізняється істотними і результативними вкладеннями в лізинг, оренду, активним використанням прибутку, амортизації і бюджетних коштів як джерел фінансування інвестицій, але мінімальним використанням кредитів і позик, що веде до неминучого погіршення фінансового становища і враховується потенційними кредиторами подібної інвестиційної стратегії.

Екстенсивна інвестиційна стратегія пов'язана з великим обсягом вкладень в дочірні підприємства, джерелом фінансування інвестицій в даному випадку виступає підвищений рівень бюджетного фінансування. Банки також активно кредитують інвестиційну активність цих підприємств, фінансове становище поліпшується.

Позичкова інвестиційна стратегія використовується при істотному обмеженні попиту, коли підприємства починають виходити з ринку своєї продукції, послуг, переорієнтувати свою інвестиційну активність і переводити свої інвестиційні ресурси на фінансові ринки.

Помітна залежність між величиною капіталу підприємства та його перевагами у виборі інвестиційної стратегії простежується в разі вибору інтенсивної і консервативно-інтенсивної інвестиційної стратегії, коли представлені більш великі підприємства. І навпаки, їх частка скорочується в міру зростання капіталу при використанні консервативної і екстенсивної інвестиційної стратегії.

На вибір інвестиційної стратегії підприємства впливають наступні фактори:

1. Загальна стратегія розвитку, яка передбачає наявність головної мети та цілей розвитку. Такими цілями можуть бути:

– проникнення на ринок (тактична мета – забезпечення виживаності при збитковій діяльності);

– закріплення на ринку (тактичне завдання – забезпечення беззбиткової діяльності);

– істотне розширення свого сегмента на ринку (тактичне завдання – забезпечення систематичного зростання прибутку з виходом на оптимальний рівень);

– галузева диверсифікація діяльності з метою підтримання певного її зростання (тактичне завдання – забезпечення збалансованого зростання прибутку і підтримання оптимального її рівня);

– забезпечення стабілізації обсягу діяльності (тактичне завдання – забезпечення збереження прибутку, платоспроможності та фінансової стійкості);

– суттєве оновлення форм і напрямків діяльності (тактичне завдання – забезпечення умов для високих темпів зростання прибутку);

2. Стадія життєвого циклу підприємства, яка включає ряд послідовних стадій:

– народження – метою інвестиційної стратегії є забезпечення достатнього обсягу початкових реальних інвестицій у формі капітальних вкладень;

– дитинство – завершення початкового реального інвестування у формі капітальних вкладень;

– юність – забезпечення розширення діяльності за рахунок нового реального інвестування і початок фінансового інвестування;

– рання зрілість – продовження реального інвестування для розширення діяльності при суттєвому розширенні обсягу і форм фінансового інвестування;

– остаточно зрілість – здійснення інвестування в обсягах, що забезпечують технічне переозброєння і широкомасштабне фінансове інвестування;

– старіння – це забезпечення реального і фінансового інвестування в розмірах, що забезпечують збереження необхідного обсягу діяльності;

– відродження – це великомасштабна реальне інвестування, пов’язане з різними формами диверсифікації діяльності;

3. Фінансовий стан підприємства на основі оцінки його фінансової стійкості, ліквідності і платоспроможності, ефективності. Фінансовий стан підприємства, поряд з рівнем його технічного і організаційного потенціалу визначає конкурентну позицію підприємства. Конкурентна позиція підприємства – це його позиція на ринку збуту. Вона оцінюється як частка ринку збуту у даного підприємства та перспективи її зростання;

4. Наявність тимчасово вільних грошових коштів. Цей фактор визначає готовність підприємства інвестувати кошти в довгострокові, середньострокові та короткострокові реальні і фінансові активи [18].

Наведені фактори здійснюють вплив на вибір інвестиційної стратегії з точки зору внутрішнього середовища та становища підприємства. Для прийому більш раціонального рішення та успішної реалізації інвестиційної стратегії необхідно також враховувати фактори, що виражають вплив зовнішнього середовища організації (рис. 1.4).

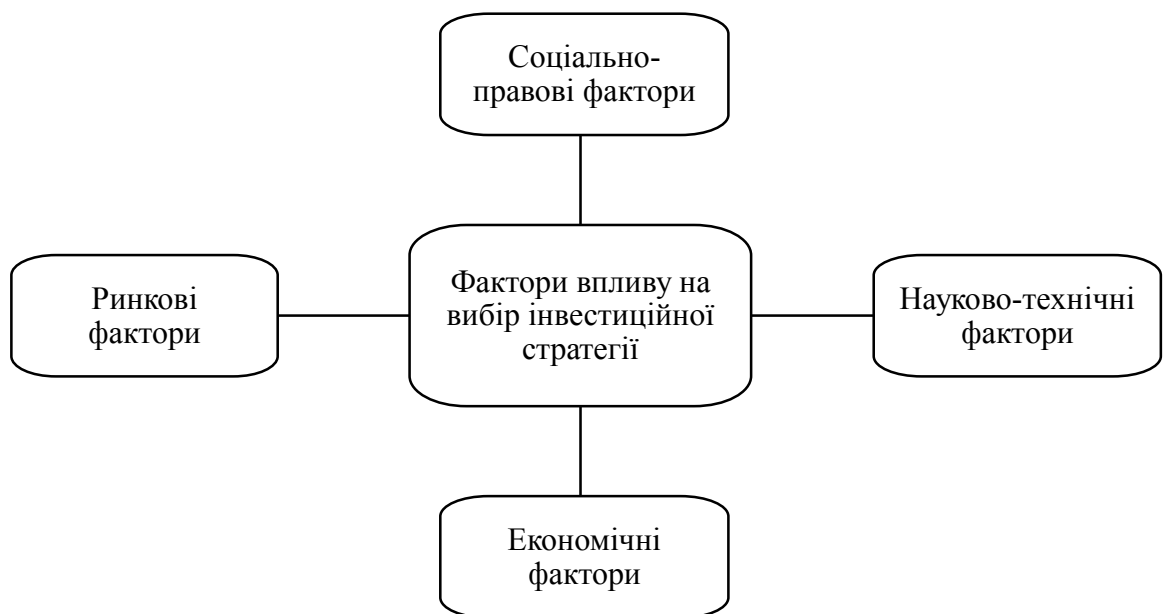

Рис. 1.4 – Фактори впливу на вибір інвестиційної стратегії

Основні фактори, що розглядаються при виборі інвестиційної стратегії, підрозділяються умовно на наступні групи (рис. 1.4):

1. Соціально-правові чинники включають:

- правову забезпеченість проекту, його несуперечність з чинним законодавством;
- можливий вплив перспективного законодавства на проект;
- можливу реакцію громадської думки на здійснення стратегії;
- вплив на наявність шкідливих продуктів і виробничих процесів (позитивний, негативний, нейтральний);
- вплив стратегії на рівень зайнятості.

2. Науково-технічні фактори включають дані про:

- перспективності використовуваних науково-технічних рішень;
- патентної чистоти виробів і патентоспроможності використовуваних технічних рішень;
- перспективності застосування отриманих результатів в майбутніх розробках;
- позитивному впливі на інші проекти підприємства.

3. Економічні чинники включають дані про:

- розмір інвестицій, стартових витрат на реалізацію стратегії;
- значення внутрішньої норми доходу, що задовольняє підприємства;
- відповідність стратегії критеріям економічної ефективності капітальних вкладень;
- термін окупності і сальдо реальних грошових потоків;
- необхідності залучення позикового капіталу (третіх осіб або банківського) і його частки в інвестиціях;
- фінансовий ризик, пов'язаний із реалізацією стратегії.

4. Ринкові чинники передбачають:

- відповідність стратегії потребам ринку;

- оцінку ймовірності комерційного успіху;
- еластичність ціни на продукцію;
- відповідність проекту вже існуючим каналам збуту;
- захищеність від старіння продукції;
- оцінку очікуваного характеру конкуренції і її вплив на ціну продукту [19].

Таким чином, запорукою успіху в сучасній економічній діяльності підприємства є правильний вибір інвестиційної стратегії. Невміння передбачати зміну обставин і відреагувати на них вчасно робить підприємство неконкурентоспроможним. Керівнику недостатньо мати тільки успішний продукт: він повинен уважно стежити за появою нових технологій виробництва та управління, методів організації бізнесу, своєчасно планувати їх впровадження. Для цього необхідно здійснювати управління інвестиційною діяльністю на основі наукових методів стратегічного управління.

Висновки до розділу 1

Узагальнюючи все вищевикладене, можна дійти висновку, що інвестиційна стратегія – це процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і на окремих його сегментах.

Інвестиційна стратегія є ефективним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю підприємства, підпорядкованого реалізації цілей економічного розвитку підприємства в умовах істотних змін макроекономічних факторів, системи державного регулювання ринкових процесів, кон'юнктури інвестиційного ринку і, пов'язаної з цим невизначеності.

Підготовка і прийняття стратегічних інвестиційних рішень в процесі розробки інвестиційної стратегії підприємства здійснюються на основі

принципів, як загальних наукових, так і тих, що характерні для процесу планування.

Процес розробки інвестиційної стратегії містить ряд етапів, послідовне здійснення яких забезпечує формування інвестиційних цілей, визначення інвестиційних потреб та ресурсів підприємства, вибір найбільш оптимальної інвестиційної стратегії, її реалізацію та оцінку ефективності обраної інвестиційної стратегії.

Вибір інвестиційної стратегії є важливим чинником ефективної інвестиційної діяльності підприємства, тому перед тим, як обирати інвестиційну стратегію, керівництву організації необхідно визначити та дослідити фактори внутрішнього середовища та становища підприємства, а також фактори зовнішнього впливу.

2 КОМПЛЕКСНЕ ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика ПАТ «Мотор Січ»

Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ» (табл. 2.1) є одним з найбільших підприємств у світі та єдиним в Україні, яке реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатації та ремонті.

Підприємство створене з метою виробництва авіаційної техніки, продукції виробничо-технічного призначення, товарів народного споживання, цивільної продукції на основі оптимального використання виробничих потужностей і науково-технічного потенціалу, сільськогосподарської продукції, надання платних послуг населенню, ведення торговельної, комерційної, інвестиційної й зовнішньоторговельної діяльності й одержання прибутку.

Діяльність підприємства спрямована на подальший його розвиток, одержання прибутку на вкладений капітал, як усередині України, так і за її межами.

Таблиця 2.1 – Основні відомості про ПАТ «Мотор Січ»

Зміст необхідних Відомостей	Інформація про Підприємство
1	2
1. Повна назва підприємства	Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ»
2. Дата реєстрації підприємства. Номер реєстраційного Свідоцтва	25.05.1994 Код 14307794
3. Поштова та юридична адреси підприємства	69068, Запорізька обл., місто Запоріжжя, проспект Моторобудівників, буд. 15

Продовження таблиці 2.1

1	2
4. Вид діяльності	Код КВЕД 30.30 Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування (основний); Код КВЕД 25.99 Виробництво інших готових металевих виробів, н. в. і. у.; Код КВЕД 27.11 Виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів; Код КВЕД 52.23 Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту; Код КВЕД 32.50 Виробництво медичних і стоматологічних інструментів і матеріалів; Код КВЕД 36.00 Забір, очищення та постачання води
5. Організаційно-правова форма підприємства	Публічне акціонерне товариство
6. Форма власності	Приватна власність
7. Організаційна структура підприємства	Лінійно-функціональна

(розроблено автором на основі [20])

Засновником ПАТ «Мотор Січ» є держава в особі Фонду державного майна України. Акціонерами підприємства є:

– фонд державного майна України щодо акцій, нереалізованих у процесі приватизації;

– юридичні й фізичні особи України й інших країн, які придбали права власності на акції ПАТ «Мотор Січ» в процесі приватизації на вторинному ринку цінних паперів [63].

Біографія підприємства почалася в 1907 р. До грудня 1915 р. завод випускав сільськогосподарські механізми та інструменти, виконував різні види механічної обробки, відливав чавун і мідь. Протягом 1915-1916 рр. Петербурзьке акціонерне товариство «Дюфлон, Костянтинович і К» («Дека») викупило завод і змінило профіль його виробничої діяльності. Завод став випускати авіаційні двигуни й у серпні 1916 р. на заводі був випущений перший авіаційний двигун «Дека» М-100.

З 1994 р. Запорізьке ВТ «Моторобудівник» перетворене у відкрите акціонерне товариство «Мотор Січ», а у 2012 р. перейменоване в ПАТ «Мотор Січ» [64].

Основними видами діяльності ПАТ «Мотор Січ» за КВЕД є:

- виробництво літальних апаратів, включаючи космічні;
- виробництво інших готових металевих виробів;
- виробництво електродвигунів, генераторів і трансформаторів;
- виробництво медичної техніки, включаючи хірургічне устаткування;
- функціонування інфраструктури авіаційного транспорту (табл. 2.1).

Публічне акціонерне товариство «Мотор Січ» є одним з найбільших підприємств у світі та єдиним в Україні, яке реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатації та ремонті. Основною продукцією, що забезпечила ПАТ «Мотор Січ» більше 10% доходів за 2018 рік, є авіаційні двигуни різних типів і модифікацій (рис. 2.1).

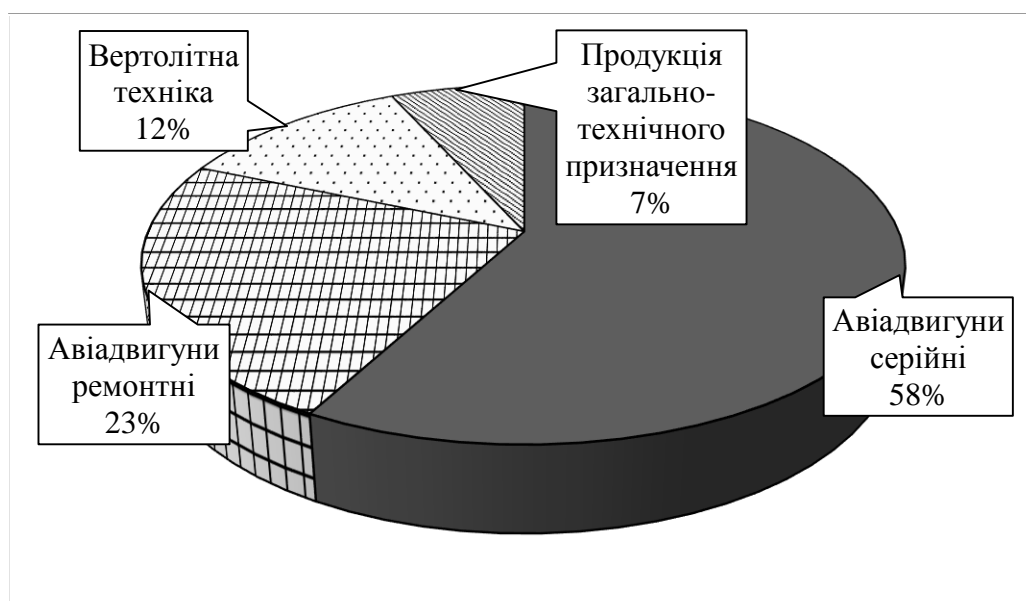

Рис. 2.1 – Структура реалізованої продукції ПАТ «Мотор Січ» за 2018р., % (сформовано автором на основі [21]).

Відповідно до рис. 2.1, більшу частину реалізованої продукції ПАТ «Мотор Січ» за 2018 р. являють собою серійні авіадвигуни, чверть від обсягу продукції становлять ремонтні авіадвигуни. Значно меншими обсягами виробництва характеризуються вертолітна техніка та продукція загально-технічного призначення.

Виробництво авіадвигунів – це високотехнологічне виробництво. Тому для забезпечення і зміцнення конкурентних позицій нашого підприємства на світовому ринку нами виконується цілий комплекс організаційних, кадрових, виробничих і інших заходів, застосовується високотехнологічне обладнання і високотехнологічні виробничі процеси, забезпечується світовий рівень системи якості.

Виробництво сучасних авіадвигунів, а також ремонт всіх випущених авіадвигунів сертифіковані Авіаційним Регістром Міжнародного Авіаційного Комітету (МАК) і Державним департаментом авіаційного транспорту України.

Підприємство визнане Авіаційним Регістром МАК як Розробник авіаційних двигунів цивільних повітряних суден.

Система якості ПАТ «Мотор Січ» сертифікована транснаціональною фірмою BUREAU VERITAS QUALITY INTERNATIONAL (BVQI) на відповідність міжнародним вимогам ISO 9001:2000 стосовно виробництва, ремонту й технічного обслуговування авіадвигунів, газотурбінних приводів і проектування газотурбінних електростанцій зі сферою акредитації в США, Великобританії й Німеччині.

Крім того, підприємство забезпечує повний цикл післяпродажного обслуговування, супроводу виробів в експлуатації, а також ремонт (включно середній ремонт) випущених виробів для відновлення літної придатності. Наше підприємство має шир. мережу сервісних центрів.

Стратегічна концепція розвитку ПАТ «Мотор Січ» – стратегія росту на основі широкомасштабної диверсифікованості виробництва, зміцнення й розширення своїх позицій на ринку авіаційної техніки й послуг у її експлуатації [66].

За прогнозами Міжнародної асоціації повітряного транспорту у найближчі 15 років основними драйверами розвитку ринку авіаційних газотурбінних двигунів стануть такі причини:

- 1) Зростання потреби у нових цивільних авіаційних суднах різного типу;
- 2) Зростання потреби у літаках бізнес авіації;

3) Заміна застарілих військових літаків третього і четвертого покоління (винищувачів, бомбардувальників, літаків спеціального призначення).

Водночас продовжуються науково-дослідні щодо удосконалення ефективності роботи двигунів. Застосування нових синтетичних матеріалів (композитів, металокераміки, надміцних сплавів) та нових методів виробництва (адитивних технологій) дозволяють виробникам повітряного транспорту розробляти та виводити на ринок більш сучасні літаки різного призначення з кращими показниками емісії шкідливих речовин, шуму, дальності польоту і безпеки [20].

Опираючись на успішну столітню історію підприємства, застосовуючи наш найвищий інтелектуальний потенціал, використовуючи унікальні передові технології, у тісній кооперації з діловими партнерами підприємство забезпечує Україні статус авіаційної держави.

На сьогоднішній час ПАТ «Мотор Січ» доводиться працювати в умовах дуже твердої конкуренції на авіаційному полі світового ринку.

А це значить, що пріоритети потрібно віддавати новим, перспективним виробам, здатним конкурувати із продукцією провідних світових фірм.

У теперішній час ПАТ «Мотор Січ» проводить наступні роботи:

- удосконалення й поліпшення споживчих якостей двигунів.
- серійне виробництво двигунів сімейства AI-222 для учбово-бойових літаків типу Як-130, L5 й ін., які випускаються в Росії та Китаї; двигуна ТВ3-117ВМА-СБМ1В для ремоторизації величезного парку вертольотів «Мі» й «Ка» по усім світі, а також для установки на нові вертольоти; двигунів ТВ3-117ВМА-СБМ1В 4 й 4Е серії для ремоторизації раніше випущених вертольотів Мі-8Т.

Безперервне та ефективне функціонування ПАТ «Мотор Січ» забезпечується завдяки чітко спланованій організаційній структурі, керування якою здійснюють операційні директора [65].

До організаційної структури підприємства входить біля 50 основних та допоміжних цехів та понад 50 відділів, що безпосередньо пов'язані з основним

виробництвом, а також більш 15 відділів, що непов'язані з основним виробництвом.

До структурних підрозділів, що непов'язані з основним виробництвом, відносяться медико-санітарна частина, дошкільні заклади, оздоровчі та спортивні комплекси, будинок культури та інші.

У розпорядженні колективу – 4 кращі в місті дитячі садки, з них 1 – санаторного типу; дитячі оздоровчі і спортивні табори, медсанчастина, обладнана сучасним устаткуванням і укомплектована високопрофесійними медичними кадрами, спортивний комплекс «Мотор Січ», Будинок культури, система пансіонатів і оздоровчих комплексів на р. Дніпро, Чорному й Азовському морях. Будинок культури імені Т.Г. Шевченко ПАТ «Мотор Січ» – центр культури підприємства – одержує фінансову підтримку адміністрації, профспілкового комітету, має два зали для глядачів загальною чисельністю 620 посадкових місць і три репетиційних зали загальною площею 50 м². Основні напрямки роботи – розвиток художньої самодіяльної творчості й організація змістовного дозвілля працівників підприємства й членів їх родин.

Перелік нормативно-правових актів які регулюють діяльність підприємства:

1. Закони України:

– Повітряний кодекс України: статті 7,8,32,33,34,38,48,60,63,71-75,90-92,97-101 [26].

– Кримінальний кодекс України: статті 113,147,194,258,259,276,278 279,280,281, 296 [27].

– Кодекс України про адміністративні правопорушення: статті 111-113, 133 п. 5, 135, 137 [28].

2. Укази Президента України:

– №1143/2000 від 18.10.2000 «Про стан авіаційного транспорту та авіаційної промисловості України» [29].

– №510/2006 від 09.06.06 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких указів Президента України з питань безпеки авіації» [30].

3. Постанови Кабінету Міністрів України:

– №819 від 28.09.93 «Про створення Державного спеціалізованого фонду фінансування загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність і участь України у міжнародних авіаційних організаціях» [31].

– №1172 від 26.09.07 «Про введення посад державних інспекторів з авіаційного нагляду у Державній авіаційній адміністрації та умови оплати їх праці» [32].

4. Накази Міністерства транспорту України:

– №684 від 10.10.01 «Про посилення заходів безпеки на авіаційному транспорті» [33].

– №329 від 20.04.07 «Про затвердження Програми контролю якості безпеки авіаційних суб'єктів» [34].

5. Документи ІКАО [35].

Станом на 31 грудня 2018 р. в ПАТ «Мотор Січ» та його відокремлених підрозділах працювало – штатних працівників 231321 чоловік, зовнішніх сумісників, за цивільно-правовими договорами – 574 чоловік.

Фонд оплати праці на кінець звітного періоду – 2 737 390,1 т. грн. Фонд оплати праці у 2017 р. складав 2327215,9 грн. У 2018 р. у порівнянні з 2017 роком відбулося збільшення фонду оплати праці на 410174,2 грн. Зміни фонду оплати праці сталися за рахунок збільшення окладів та тарифів.

Структура промислово-виробничого персоналу ПАТ «Мотор Січ» розглядається в декількох напрямках, а саме:

1. Структура персоналу за категоріями;
2. Освітня структура;
3. Вікова структура (рис. 2.2, 2.3, 2.4).

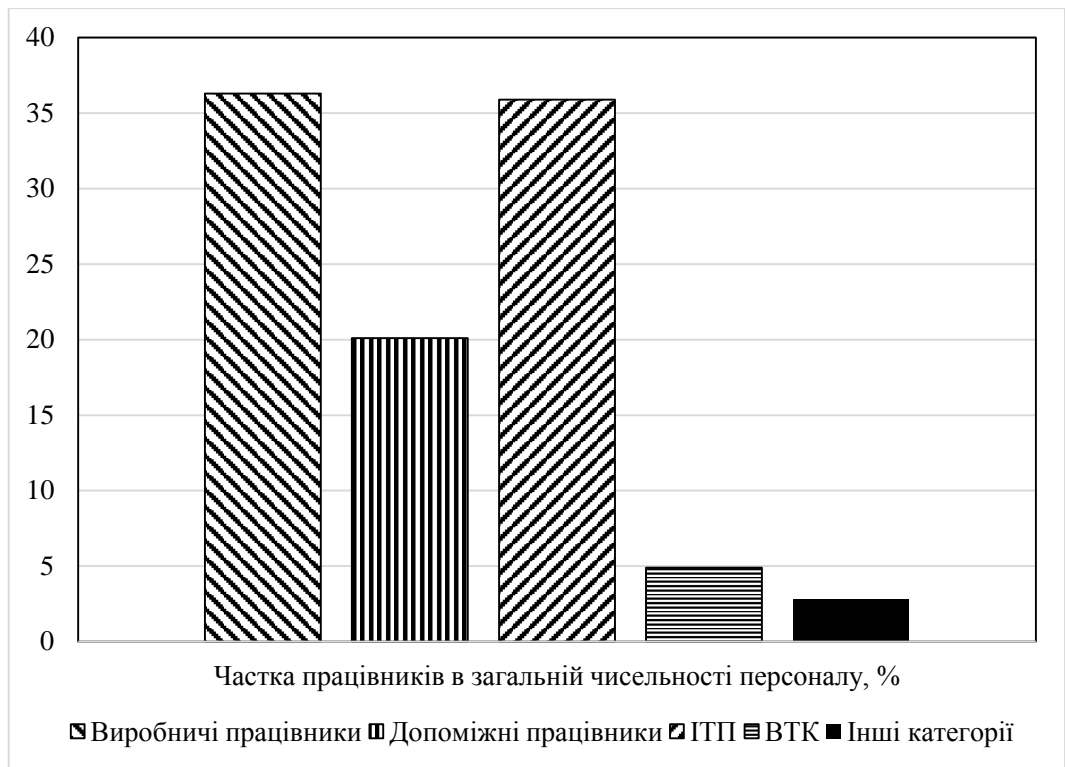

Рис. 2.2 – Структура промислово-виробничого персоналу за категоріями ПАТ «Мотор Січ» в 2018 р. (сформовано автором на основі [21])

Відповідно до рис. 2.2, за категоріями структура промислово-виробничого персоналу склалася таким чином: 36,3 % виробничих робітників, 20,1 % – допоміжних робітників, 35,9 % – ІТП, 4,9 % – ВТК і 2,8 % – інших категорій.

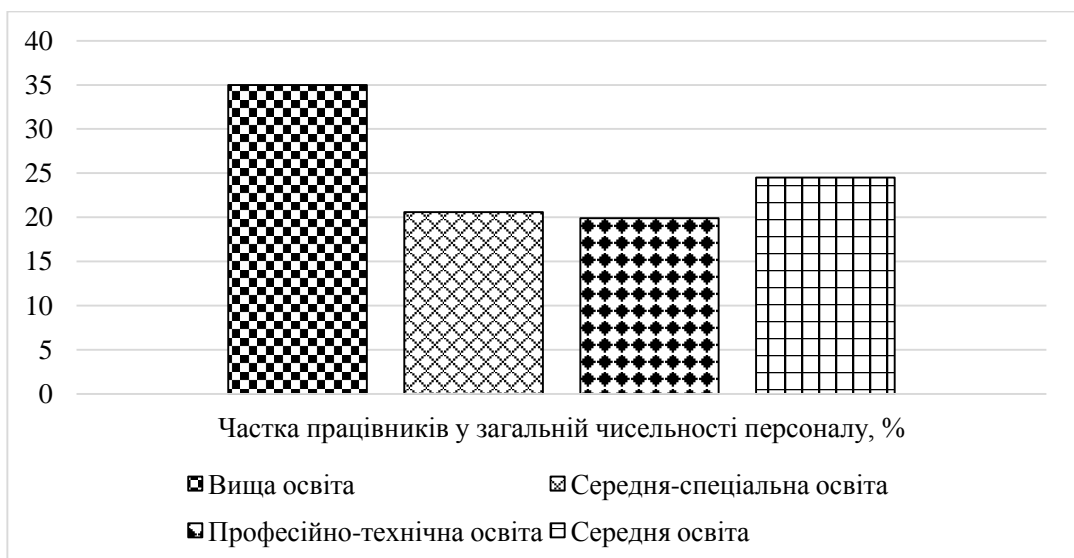

Рис. 2.3 – Освітня структура промислово-виробничого персоналу ПАТ «Мотор Січ» в 2018 р. (сформовано автором на основі [21])

Як видно з рис. 2.3, освітня структура промислово-виробничого персоналу ПАТ «Мотор Січ» виглядає наступним чином: вища – 35 %; середня-спеціальна – 20,6 %; професійно-технічна – 19,9 %; середня – 24,5 %. Також слід зазначити, що серед працівників підприємства 30 кандидатів наук.

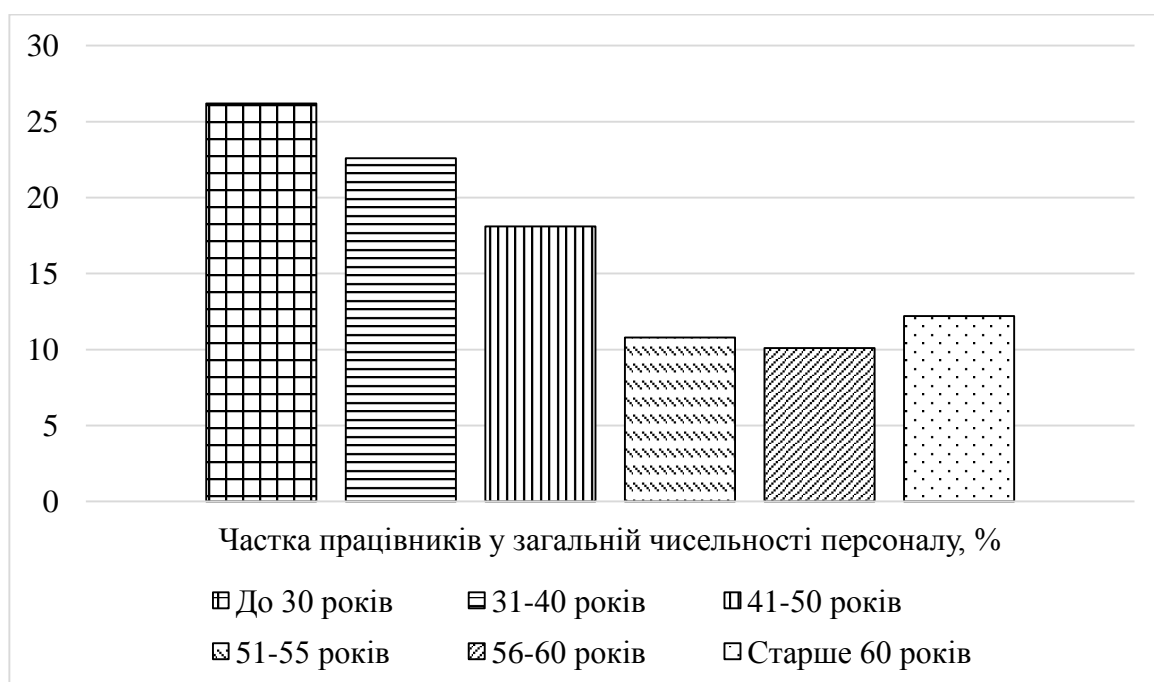

Рис. 2.4 – Вікова структура промислово-виробничого персоналу ПАТ «Мотор Січ» в 2018 р. (сформовано автором на основі [21])

За рис. 2.4, середній вік персоналу на підприємстві ПАТ «Мотор Січ» складає 42,5 рр. Вікова структура персоналу включає такі групи працівників:

- До 30 років – 26,2 %;
- 31-40 років – 22,6 %;
- 41-50 років – 18,1 %;
- 51-55 років – 10,8 %;
- 56-60 років – 10,1 %;
- Старше 60 років – 12,2 %.

Організація оплати праці спрямована на забезпечення винагороди працівників за працю, залежно від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей, результатів праці і господарської діяльності структурного підрозділу, у яких робітники безпосередньо працюють. Постійно ведеться аналіз середньої заробітної плати всіх категорій працівників, відсотка виконання норм виробітку, чисельності працівників. Підприємство не має заборгованості з виплати заробітної плати та оплати податків у бюджет і позабюджетні фонди.

В основі кадрової політики ПАТ «Мотор Січ» стоїть принцип наступності поколінь, забезпечення виробництва кваліфікованими робітниками та спеціалістами, збільшення рівня кваліфікації кадрового резерву, оптимізація структури та чисельності працюючих.

У 2018 р. працевлаштовані 280 молодих спеціалістів, в тому числі 106 молодих фахівців з вищою освітою, 58 випускників коледжів і 116 випускників вищих профтехучилищ. У 2019 р. кадрова політика ПАТ «Мотор Січ» буде спрямована на оптимізацію структури персоналу, перерозподілу робітників, виходячи з реальної потреби виробництва, підвищення рівня кваліфікації працівників та спеціалістів для вертолітного виробництва [21].

Статутний фонд підприємства ПАТ «Мотор Січ» становить 280528650 гривень, сформований за рахунок його майна відповідно до діючого законодавства.

Статутний фонд розділений на 2077990 простих іменних акцій номінальною вартістю 135 гривень кожна. Акції ПАТ «Мотор Січ» – це випущені цим підприємством цінні папери необмеженого строку.

Прибуток ПАТ «Мотор Січ» створюється з надходжень від господарської діяльності після покриття всіх витрат, пов'язаних з виробництвом і реалізацією. Порядок розподілу чистого прибутку (доходу) і покриття збитків визначається вищим органом ПАТ «Мотор Січ» простою більшістю голосів, які беруть участь у зборах.

ПАТ «Мотор-Січ» створює цільові фонди, зв'язані зі своєю діяльністю:

- резервний фонд;
- фонд нагромадження й технічного обслуговування;
- фонд споживання;
- фонд оплати дивідендів;
- фонд викупу акцій;
- інші фонди.

Повноваження і обов'язки органів управління чітко розділені і збалансовані. Система управління ПАТ «Мотор Січ» побудована відповідно до міжнародних стандартів, кращого світового досвіду і законодавства України. Вона забезпечує:

- ефективну співпрацю між органами управління і органами контролю, а також зовнішніми аудиторамі і усіма зацікавленими особами (акціонерами, контрагентами, державними органами);

- моніторинг діяльності товариства для досягнення поставлених задач.

Для оцінки діяльності ПАТ «Мотор Січ», важливим є аналіз основних показників фінансово-господарської діяльності підприємства (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Основні показники фінансово-господарської діяльності ПАТ «Мотор Січ» за 2017-2018 рр.

№	Показники	Од. виміру	2017 р.	2018 р.	Абсолютне відхилення, +/-	Темп росту, %
1	Дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	18963360	16462552	-2500808	0,87
2	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	тис. грн.	15024451	12239687	-2784764	0,81
3	Середньорічна чисельність персоналу	люд.	238406	231321	-7085	0,97
4	Фонд оплати праці	тис. грн.	2327215,9	2737390,1	410174,2	1,18
5	Середньорічна заробітна плата	тис. грн.	9,762	11,834	2,07	1,21
6	Середньорічна вартість основних фондів	тис. грн.	7021147	7212062	190915	1,03
7	Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	6669907	7291413	621506	1,09
8	Валовий прибуток (збиток)	тис. грн.	8354544	4948274	-3406270	0,59
9	Чистий прибуток (збиток)	тис. грн.	2856288	1252193	-1604095	0,44

10	Рентабельність основних фондів	%	118,9	68,6	-50,38	0,58
11	Рентабельність продажів	%	15,06	7,6	-7,45	0,5

(сформовано автором на основі [21],[22])

Проаналізувавши дані табл. 2.2, можна зробити висновок, що підприємство має негативну тенденцію розвитку та зменшує обсяги реалізації – дохід (виручка) від реалізації продукції скоротився на 13% у 2018 р. порівняно з попереднім роком. Таку ж тенденцію має і чистий дохід (виручка) від реалізації продукції, що зменшилася на 19%.

За 2018 р. середньорічна чисельність персоналу зменшилась на 7085 працівників і на кінець р. склала 231321 працівників (скоротилася на 3%). Спостерігається зростання обсягів фонду оплати праці – темп росту склав 118% за аналізований період. Також відбулося збільшення середньорічної заробітної плати на 2,07 тис. грн., що становить 21% приросту. Ці показники свідчать про ефективну кадрову програму підприємства, спрямовану на забезпечення конкурентоспроможної оплати праці.

Показники прибутковості та рентабельності підприємства мають негативний темп росту за аналізований період. Валовий прибуток скоротився на 3406270 тис. грн. і на кінець 2018 р. склав 4948274 тис. грн. Така ж ситуація відбувається і з чистим прибутком, який зменшився за 2018 р. на 1604095 тис. грн. і на кінець періоду становив 1252193 тис. грн.

Темп росту середньорічної вартості основних фондів склав 103 % і на кінець періоду даний показник становив 7212062 тис. грн. Рентабельність основних фондів зменшилась на 42 % і становила 68,6 % за 2018 р. Негативний вплив на рентабельність продажів справила собівартість реалізованої продукції, яка підвищилась на 9 % за 2018 р. Рентабельність продажів скоротилась на 50 %, її показники за 2017 і 2018 рр.– 15,06 % та 7,6 % відповідно.

Отже, за період 2017-2018 рр. спостерігаються позитивні тенденції в області кадрової політики ПАТ «Мотор Січ», але наявні негативні зрушення в

обсягах доходу від реалізації продукції, чистого доходу, спостерігається збільшення показників собівартості продукції, скорочення валового та чистого прибутку підприємства.

Негативні тенденції за наведені роки мають також показники рентабельності основних фондів та продажів.

ПАТ «Мотор Січ» сьогодні – одне з найбільших у світі і єдине в Україні підприємство з виробництва, обслуговуванню й ремонту 55 типів і модифікацій авіадвигунів.

Основними напрямками діяльності цього товариства є виробництво, випробування, ремонт та технічне обслуговування авіадвигунів (понад 60 типів двигунів для більше ніж 88 видів літаків і вертольотів). Поставки продукції ПАТ «Мотор Січ» здійснюються в понад 100 країн світу.

2.2 Аналіз фінансового стану підприємства

Фінансовий стан є найважливішою характеристикою ефективності проведення економічної діяльності підприємства, тому так важливо розуміти значення і правильно оцінювати фінансовий стан підприємства.

Фінансовий стан підприємства – категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу в фіксований момент часу. Характеризує здатність підприємства до саморозвитку і самофінансування [46].

Однією з головних умов ефективної діяльності підприємства є забезпеченість грошовими коштами, оцінити яку дозволяє аналіз грошових потоків. При аналізі потоки грошових коштів розглядаються по трьох видах діяльності: операційна, інвестиційна і фінансова (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Грошові потоки та відтоки від операційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» у 2016-2018 рр., тис. грн.

Показники	2016	2017	2018
1	2	3	4
Залишок грошових коштів на початок року	1273420	2352855	2756289

Грошові потоки і відтоки від операційної діяльності			
Надходження (всього) від:	12773736	15772535	15675483
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	4528702	7718808	7780551
Повернення податків та зборів	1045827	822257	1167826
Цільового фінансування	29616	35238	51847
Надходження від отримання субсидій, дотацій	122	230	4180
Надходження авансів від покупців і замовників	6422802	6327857	6148104
Надходження від повернення авансів	45113	139303	174746
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	116225	105008	63574
Надходження від боржників неустойки	255	0	0
Надходження від операційної оренди	8321	6240	6415
Інші надходження	576753	617594	278240
Витрати (всього) на оплату:	16210805	15199462	17036332
Товарів (робіт, послуг)	1657770	1903904	1274056
Праці	1479158	1860486	2142483
Відрахувань на соціальні заходи	437374	541513	586577
Зобов'язань з податків та зборів	2528476	944407	938618
Зобов'язань з податку на прибуток	1972907	478448	350906
Зобов'язань з податку на додану вартість	5204	7076	3785
Зобов'язань з інших податків та зборів	550365	458883	583927
Авансів	6472213	7756071	10084533
Повернення авансів	57746	46197	164611
Цільових внесків	26373	19976	23659
Інші витрати	1023219	1182501	883177

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-908715	1517250	-426411
Грошові потоки і відтоки від інвестиційної діяльності			
Надходження (всього) від:	48229	65046	35445
Реалізації необоротних активів	3019	24664	34619
Погашення позик	1409	5647	94
Інші надходження	43801	34735	732
Витрати (всього) на:	652497	1022879	660441
Придбання необоротних активів	652497	1022879	660441
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-1065028	-963432	-603502
Грошові потоки і відтоки від фінансової діяльності			
Надходження від:			
Власного капіталу	9285	99862	13163
Витрати на:			
Викуп власних акцій	10789	95242	11824
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	2974490	-187736	-180805
Залишок грошових коштів на кінець року	2352855	2756289	1469427

(сформовано автором на основі [21],[22],[23])

Як бачимо з табл. 2.3, чистий рух коштів від операційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» у 2016 та 2018 рр. має від'ємне значення і лише у 2017 р. цей показник приймає позитивне значення.

Інвестиційна діяльність підприємства за 2016-2018 рр. характеризується негативними значеннями чистого руху коштів.

Фінансова діяльність ПАТ «Мотор Січ» у 2016 мала позитивний показник чистого руху коштів, але у 2017-2018 рр. він набув від'ємних значень.

Важливим показником аналізу грошових потоків є коефіцієнт ліквідності грошових потоків. Він розраховується за наступною формулою:

$$K_{Лгп} = \frac{ПГП - (Г_{Ак} - Г_{Ап})}{НГП}, \quad (2.1)$$

де $K_{Лгп}$ – коефіцієнт ліквідності грошового потоку підприємства в періоді, що розглядається;

$ПГП$ – сума валового позитивного грошового потоку (надходження грошових коштів);

$Г_{Ак}$ – сума залишку грошових активів підприємства на кінець періоду, що розглядається;

$Г_{Ап}$ – сума залишку грошових активів підприємства на початок періоду, що розглядається;

$НГП$ – сума валового негативного грошового потоку (витрачання грошових коштів) [24].

Даний показник показує, яку частину витрат підприємство може покрити за рахунок надходжень грошових коштів (табл. 2.4). Нормативне значення дорівнює 1.

Таблиця 2.4 – Коефіцієнти ліквідності грошового потоку ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр.

Рік	2016	2017	2018
Значення коефіцієнту ліквідності	0,696441	0,95198	0,960604

За даними розрахунків коефіцієнти ліквідності грошових потоків за три досліджуваних роки мають значення нижче нормативного, але близькі до нього (табл. 2.4).

Значення коефіцієнту ліквідності в 2016 р. має найменше значення, а саме 0,696441. В 2017 р. спостерігалось збільшення показника до 0,95198, в 2018 його значення зросло до 0,960604, але не досягло нормативного.

Отже, підприємству недостатньо надходжень для покриття поточних витрат, але це не є критичним явищем для підприємства.

Ліквідність балансу – це ступінь покриття зобов'язань підприємства активами, строк перетворення яких у грошові кошти відповідає терміну погашення зобов'язань. Від ступеня ліквідності балансу залежить платоспроможність установи [50]. Аналіз ліквідності балансу полягає в порівнянні коштів за активом, згрупованих за ступенем спадної ліквідності, з короткостроковими зобов'язаннями за пасивом, що групуються за ступенем терміновості їхнього погашення (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Аналіз показників ліквідності ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр.

Показник	2016	2017	2018
Гроші та їх еквіваленти (A1)	2352855	2756289	1469427
Дебіторська заборгованість(A2)	2078815	4117098	2995568
Оборотні активи	18294855	21607202	21128848
Необоротні активи (A4)	6830689	7635917	8366083
Оборотні активи – (A1+A2) = (A3)	13863185	14733815	16663853
Власний капітал (П4)	16252316	19381433	21354360
Довгострокові зобов'язання і забезпечення (П3)	3176212	3742269	3429355
Поточні зобов'язання	5697126	6119755	4711505
Кредиторська заборгованість (П1)	3930377	4515127	4188730
Поточні зобов'язання – (П1) = (П2)	1766749	1604628	522775

(сформовано автором на основі [21],[22],[23])

За результатами аналізу ліквідності за 2016 р. можна визначити, що $A1 < П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$.

За результатами аналізу ліквідності за 2017 р. очевидно, що $A1 < П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$.

За результатами аналізу ліквідності за 2018 р. спостерігаємо, що $A1 < П1$, $A2 < П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$.

Виходячи з даних аналізу ліквідності ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр. (табл. 2.5), можна зробити висновок, що баланс абсолютно ліквідним не є в жодному році, оскільки не виконується рівність $A1 > П1$, $A2 > П2$, $A3 > П3$, $A4 < П4$.

Це свідчить про те, що підприємство своїми найбільш ліквідними грошовими активами не може покрити поточні зобов'язання.

З метою визначення швидкості покриття зобов'язань підприємства ПАТ «Мотор Січ» його активами необхідно розрахувати коефіцієнти ліквідності (табл. 2.6).

Таблиця 2.6 – Значення коефіцієнтів ліквідності ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр.

Показник	2016	2017	2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,412989813	0,45039205	0,3118806
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,777878179	1,12314741	0,94767914
Коефіцієнт поточної ліквідності	3,211242827	3,53072991	4,48452204

(сформовано автором на основі [21],[22],[23])

Отже, за даними, поданими на табл. 2.6, можна зробити висновок, що протягом 2017 і 2018 рр. коефіцієнти абсолютної та швидкої ліквідності знижувались. Це свідчить про зниження швидкості покриття зобов'язань підприємства ПАТ «Мотор Січ» його активами. Позитивними тенденціями у 2017-2018 рр. характеризується значення коефіцієнту поточної ліквідності.

Для кращої інтерпретації значень коефіцієнтів поточної, швидкої та абсолютної ліквідності доцільно співставити їх значення з нормативними (рис. 2.5, 2.6, 2.7).

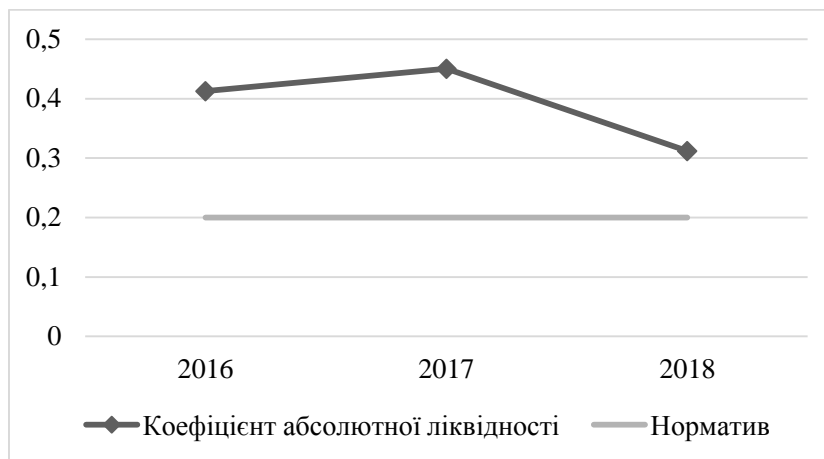

Рис. 2.5 – Динаміка коефіцієнту абсолютної ліквідності ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності за 2016-2018 рр. вище нормативного (рис. 2.5). Це означає, що підприємство зможе погасити поточні зобов'язання за допомогою високоліквідних активів.

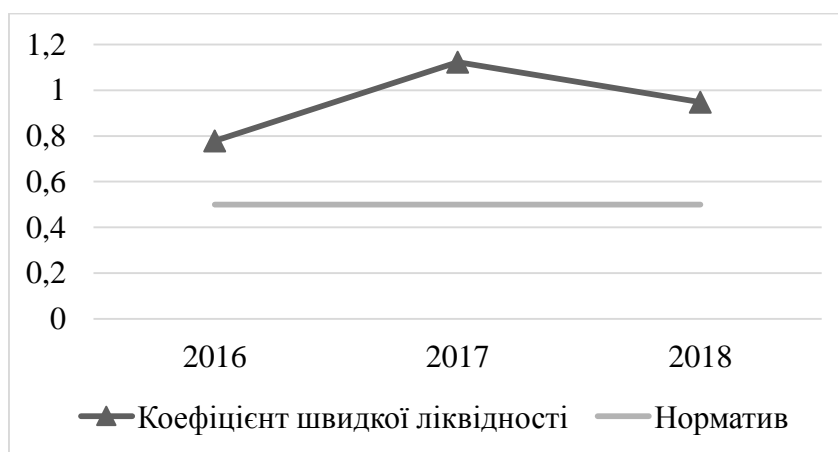

Рис. 2.6 – Динаміка коефіцієнту швидкої ліквідності ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр.

Коефіцієнти швидкої ліквідності підприємства за три роки (рис. 2.6) свідчать про те, що ПАТ «Мотор Січ» спроможне погасити поточні борги за рахунок найбільш ліквідних активів.

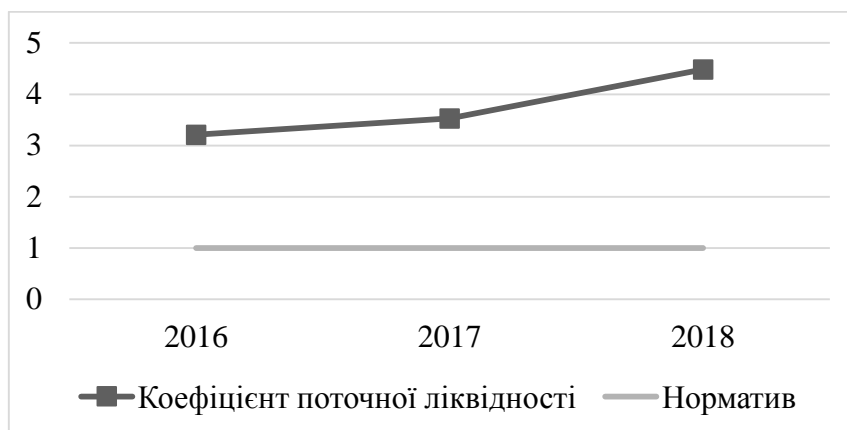

Рис. 2.7 – Динаміка коефіцієнту поточної ліквідності ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр.

Значення коефіцієнтів поточної ліквідності за три роки вище за нормативні (рис. 2.7), тобто підприємство спроможне погасити свої поточні зобов'язання, якщо реалізує всі свої оборотні активи.

Невід'ємною рисою підприємництва в ринковій економіці є ризик, пов'язаний з можливістю банкрутства підприємства. Ризик поширюється не тільки на особу чи фірму, що понесли збитки як результат своєї господарської діяльності, але і на осіб, що надали їм засоби в тій чи іншій формі (через купівлю акцій, комерційний чи грошовий кредит) [51].

Найпоширеніший нині метод діагностики банкрутства запропонував у 1968 р. відомий західний економіст Е. Альтман – Z-модель.

Для фінансового аналізу вчений запропонував п'ятифакторну модель визначення індексу Z:

$$Z = 1,2 * X_1 + 1,4 * X_2 + 3,3 * X_3 + 0,6 * X_4 + 1,0 * X_5 \quad (2.2)$$

де $X_1 = \frac{\text{Власні обігові кошти}}{\text{Активи}};$

$$X_2 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Активи}};$$

$$X_3 = \frac{\text{Прибуток до сплати відсотків і податків}}{\text{Активи}};$$

$$X_4 = \frac{\text{Ринкова вартість власного капіталу}}{\text{Залучений капітал}};$$

$$X_5 = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Активи}}.$$

Критичне значення $Z = 2,675$. Із цим значенням порівнюється розрахункове значення Z для конкретного підприємства. Якщо $Z < 2,675$, підприємству в найближчі два-три рр. загрожує банкрутство; якщо $Z > 2,675$, це свідчить про сталий фінансовий стан підприємства [24].

Розрахуємо індекс Z за моделлю Альтмана для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2016 р.:

$$Z_1 = 2,3001.$$

Розрахуємо індекс Z за моделлю Альтмана для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2017 р.:

$$Z_2 = 2,0799.$$

Розрахуємо індекс Z за моделлю Альтмана для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2018 р.:

$$Z_3 = 2,1337.$$

За результатами розрахунків за 2016-2018 рр. бачимо, що фінансовий стан ПАТ «Мотор Січ» знаходиться близько до значень норми, підприємству не загрожує банкрутство, значення індексу є наближеними до нормативного та мають тенденцію до зростання, що свідчить про розвиток підприємства.

У зарубіжній практиці фінансового аналізу застосовуються також тести на ймовірність банкрутства Лиса (Z_L) та Таффлера (Z_T).

Модель Лиса:

$$Z_{\text{Л}} = 0,063x_1 + 0,092x_2 + 0,057x_3 + 0,001x_4, \quad (2.3)$$

де

$$x_1 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Активи}} ;$$

$$x_2 = \frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Активи}} ;$$

$$x_3 = \frac{\text{Нерозподілений прибуток}}{\text{Активи}}$$

$$x_4 = \frac{\text{Власний капітал}}{\text{Залучений капітал}} .$$

Граничне значення $Z_{\text{Л}} = 0,037$. При $Z_{\text{Л}} > 0,037$ – підприємство має добрі довгострокові перспективи, при $Z_{\text{Л}} < 0,037$ – є ймовірність банкрутства [24].

Розрахуємо індекс Z за моделлю Лиса для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2016 р.:

$$Z_1 = 0,109.$$

Розрахуємо індекс Z за моделлю Лиса для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2017 р.:

$$Z_2 = 0,114.$$

Розрахуємо індекс Z за моделлю Лиса для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2018 р.:

$$Z_3 = 0,104.$$

Отже, спираюсь на значення індексу за 2016-2018 рр. для ПАТ «Мотор Січ», можна зробити висновок, що підприємство має добрі перспективи на найближче майбутнє.

Модель Таффлера:

$$Z_{\text{Т}} = 0,53x_1 + 0,13x_2 + 0,18x_3 + 0,16x_4, \quad (2.4)$$

де

$$x_1 = \frac{\text{Прибуток від реалізації}}{\text{Короткострокові зобов'язання}} ,$$

$$x_2 = \frac{\text{Оборотні активи}}{\text{Зобов'язання}};$$

$$x_3 = \frac{\text{Короткострокові зобов'язання}}{\text{Активи}};$$

$$x_4 = \frac{\text{Виручка від реалізації}}{\text{Активи}}.$$

Якщо $Z_T > 0,3$ – підприємство має добрі довгострокові перспективи, при $Z_T < 0,2$ – є ймовірність банкрутства [24].

Розрахуємо показник Таффлера для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2016 р.:

$$Z_1 = 0,9647.$$

Розрахуємо показник Таффлера для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2017 р.:

$$Z_2 = 1,1289.$$

Розрахуємо показник Таффлера для підприємства ПАТ «Мотор Січ» за 2018 р.:

$$Z_3 = 0,9891.$$

Тест Таффлера також свідчить про сталий фінансовий стан підприємства ПАТ «Мотор Січ», загрози банкрутства не виявлено.

Таким чином, фінансовий стан підприємства ПАТ «Мотор Січ» є задовільним, загроза банкрутства відсутня, а отже існують перспективи для подальшого успішного функціонування та ефективної інвестиційної діяльності.

2.3 Оцінка ефективності інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ»

Роль інвестиційної стратегії підприємства висока, так як саме інвестиційна діяльність, що поєднує в собі тактичні і стратегічні елементи фінансового забезпечення діяльності підприємства, дозволяє управляти грошовими потоками і знаходити оптимальні інвестиційні ресурси для реалізації стратегії фірми. Тому оцінка ефективності інвестиційної стратегії

ПАТ «Мотор Січ» є основою та обов'язковою умовою розробки рекомендацій з метою здійснення успішної інвестиційної діяльності.

Щоб оцінити ефективність інвестиційної стратегії спочатку розглянемо динаміку об'єктів інвестицій ПАТ «Мотор Січ» (табл. 2.7).

Таблиця 2.7 – Необоротні активи ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., тис. грн. (див. Додатки А, Б, В)

Актив	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2017/2016	2018/2017
1	2	3	4	5	6	7	8
Нематеріальні активи:	5366	3695	2520	-1671	-1175	68,86	68,20
первісна вартість	7583	8688	2520	1105	-6168	114,57	29,01
накопичена амортизація	2217	4993	6951	2776	1958	225,21	139,21

Продовження таблиці 2.7

1	2	3	4	5	6	7	8
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	135421	0	135421	-	-
Основні засоби:	6443786	7033627	7212062	589841	178435	109,15	102,54
первісна вартість	10314752	11414431	12014124	1099679	599693	110,66	105,25
знос	3870966	4380804	4802062	509838	421258	113,17	109,62
Довгострокові фінансові інвестиції	28627	37479	30654	8852	-6825	130,92	81,79
Довгострокова дебіторська заборгованість	0	0	199881	0	199881	-	-
Всього за розділом Необоротні активи	6830689	7635917	8366083	805228	730166	111,79	109,56

За даними табл. 2.7, очевидно, що первісна вартість нематеріальних активів значно зменшилася у 2018 р. порівняно з 2017 р., а саме на 71 %. Також у 2018 р. з'являються показники незавершених капітальних інвестицій, що може означати низьку активність інвестування у нові проекти на наступний р. Спостерігається підвищення суми зносу основних засобів у 2017 та 2018 рр. на 509838 і 421258 тис. грн. відповідно. Первісна вартість основних засобів має тенденцію до зростання за аналізований період. Виявлено, що

довгострокові фінансові інвестиції значно зменшились у 2018 р. порівняно з 2017, а саме на 19 %. Розглянемо структуру необоротних активів (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Структура необоротних активів ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., % (див. Додатки А, Б, В)

Актив	Роки			Відхилення	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
1	2	3	4	5	6
I. Необоротні активи					
Нематеріальні активи	0,02	0,01	0,01	-0,01	0
Незавершені капітальні інвестиції	0	0	0,46	0	0,46
Основні засоби	25,65	24,05	24,45	-1,59	0,40
Довгострокові фінансові інвестиції	0,11	0,13	0,10	0,01	-0,02
Всього за розділом I	27,19	26,11	28,36	-1,07	2,25

Продовження таблиці 2.8

1	2	3	4	5	6
II. Оборотні активи					
Запаси	52,51	49,12	55,81	-3,38	6,69
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, послуги	4,48	10,93	4,84	6,45	-6,08
Дебіторська заборгованість за розрахунками	2,51	2,85	4,14	0,34	1,29
Інша поточна дебіторська заборгованість	1,28	1,23	1,18	-0,06	-0,05
Гроші та їх еквіваленти	9,36	9,43	4,98	0,06	-4,44
Всього за розділом II	72,81	73,89	71,63	1,07	-2,25
Баланс	100	100	100	0	0

У 2018 р. відбулося збільшення частки необоротних активів до 28,36 %, на відміну від аналогічного показника за попередній рік (табл. 2.8). Збільшення частки необоротних активів свідчить про покращення матеріально-технічного устаткування підприємства. Графічно структура необоротних активів ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр. зображена на рис. 2.8.

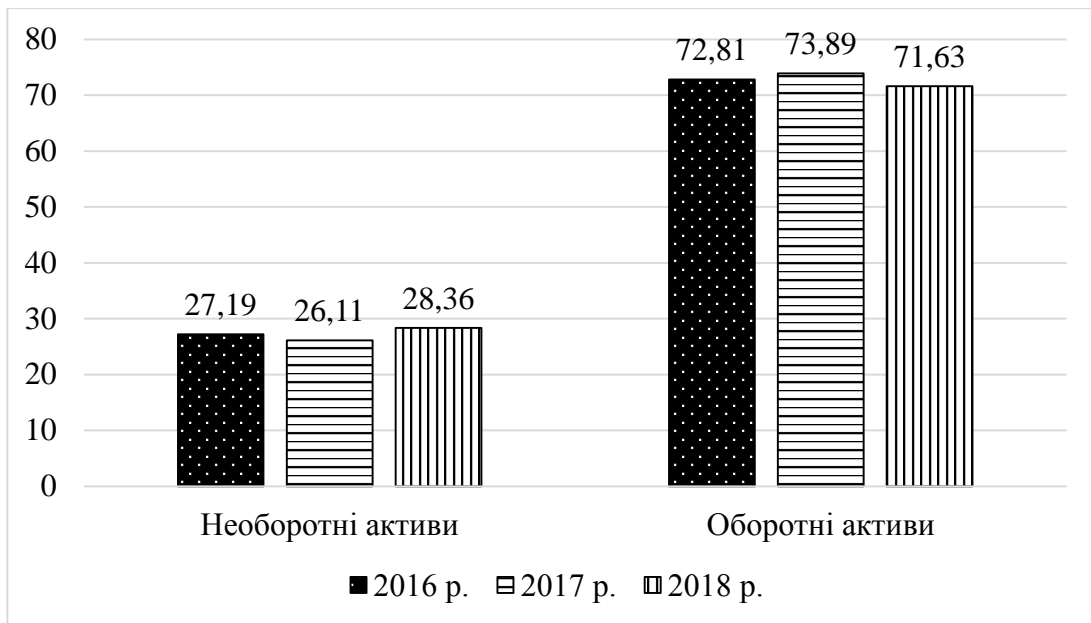

Рис. 2.8 – Структура необоротних активів ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., %

Відповідно до рис. 2.8, спостерігається зменшення частки запасів в загальному обсязі оборотних активів у 2017 р., а в 2018 р. обсяг запасів збільшився та становить 55,81 %. Але частка оборотних активів в 2018 р. зменшилась на 2,25 % за рахунок зменшення обсягів дебіторської заборгованості та грошей на рахунках. Наступним кроком аналізу інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ» є її оцінка в розрізі джерел інвестування (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Джерела інвестицій ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., тис. грн. (див. Додатки А, Б, В)

Пасив	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2017/2016	2018/2017
1	2	3	4	5	6	7	8
І. Власний капітал							
Зареєстрований капітал	280529	280529	63235	0	-217294	100	22,54
Капітал в дооцінках	122128	121682	0	-446	-121682	99,63	0

Додатковий капітал	491729	522693	1606600	30964	1083907	106,29	307,36
Резервний капітал	71251	99407	71251	28156	-28156	139,51	71,67
Нерозподілений прибуток	15369225	18440600	19397065	3071375	956465	119,98	105,18
Усього за розділом I	16252316	19381433	21354360	3129117	1972927	119,25	110,17
II. Довгострокові зобов'язання							
Відстрочені податкові зобов'язання	18476	15686	0	-2790	-15686	84,89	0
Пенсійні зобов'язання	76913	65342	307475	-11571	242133	84,95	470,56
Усього за розділом II	3176212	3742269	3429355	566057	-312914	117,82	91,63
III. Поточні зобов'язання							
Короткострокові кредити банків	874166	804356	560539	-69810	-243817	92,01	69,68

Продовження таблиці 2.9

1	2	3	4	5	6	7	8
Векселі видані	103	103	9103	0	9000	100	8837,86
Поточна заборгованість: за довгостроковими зобов'язаннями	19323	57665	84225	38342	26560	298,42	146,05
за товари і послуги	632068	533649	775669	-98419	242020	84,42	145,35
за розрахунки з бюджетом	186335	208736	243654	22401	34918	112,02	116,72
за податок на прибуток	158878	176777	214877	17899	38100	111,26	121,55
за розрахунками зі страхування	33017	40605	46934	7588	6329	122,98	115,58
за розрахунками з оплати праці	93344	119991	132887	26647	12896	128,54	110,74
Поточні забезпечення	59284	63235	102417	3951	39182	106,66	161,96
Усього за розділом III	5697126	6119755	4711505	422629	-1408250	107,41	76,98
Баланс	25125654	29243457	29495220	4117803	251763	116,38	100,86

Як видно з табл. 2.9, у 2018 р. спостерігається різке зменшення зареєстрованого та резервного капіталу на 217294 і 28156 тис. грн відповідно.

За аналізований період власний капітал ПАТ «Мотор Січ» збільшився і на 2018 р. становить 21354360 тис. грн., що на 10,17 % більше ніж у попередньому році. Таке збільшення відбулося за рахунок збільшення нерозподіленого прибутку та додаткового капіталу, що свідчить про розширений тип відтворення на підприємстві. Довгострокові зобов'язання мають тенденцію до зменшення за 2018 р., на відміну від попереднього року. Так, у 2017 р. вони збільшилися на 17,82 % порівняно з попереднім роком, а у 2018 р. зменшилися на 8,37 % та становлять 3429355 тис. грн.

Короткострокові кредити банків за 2017 та 2018 рр. зменшилися на 7,9 % і 31,32 % відповідно. Але існує ризик, що разі не якісного реагування на проблему в майбутньому підприємству буде важче розрахуватись за короткостроковими зобов'язаннями, адже за результатами звітності вони збільшилися в середньому на 25 % у 2018 р. майже за всіма статтями. За рахунок зменшення обсягів короткострокових кредитів банків в 2018 р. поточні зобов'язання зменшилися на 23,02 % та становлять 4711505 тис. грн. Проаналізуємо структуру джерел інвестицій ПАТ «Мотор Січ» (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Структура джерел інвестицій ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., % (див. Додатки А, Б, В)

Пасив	Роки			Відхилення	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017
I. Власний капітал					
Зареєстрований капітал	1,12	0,96	0,21	-0,16	-0,74
Капітал в дооцінках	0,49	0,42	0,00	-0,07	-0,42
Додатковий капітал	1,96	1,79	5,45	-0,17	3,66
Резервний капітал	0,28	0,34	0,24	0,06	-0,10
Нерозподілений прибуток	61,17	63,06	65,76	1,89	2,70
Усього за розділом I	64,68	66,28	72,40	1,59	6,12
II. Довгострокові зобов'язання					
Відстрочені податкові зобов'язання	0,07	0,05	0	-0,02	-0,05
Пенсійні зобов'язання	0,31	0,22	1,04	-0,08	0,82

Усього за розділом II	12,64	12,80	11,63	0,16	-1,17
III. Поточні зобов'язання					
Поточна заборгованість	7,87	6,44	6,73	-1,43	0,28
Поточні забезпечення	0,24	0,22	0,35	-0,02	0,13
Усього за розділом III	22,67	20,93	15,97	-1,75	-4,95
Баланс	100	100	100	0	0

Як видно з табл. 2.10, частка власного капіталу в пасивах ПАТ «Мотор Січ» має тенденцію до збільшення за аналізований період та у 2018 р. становить 72,4 %, що на 6,12 % більше, ніж у попередньому році (рис. 2.9). Це означає зростання можливості термінового погашення поточних зобов'язань за рахунок власного капіталу.

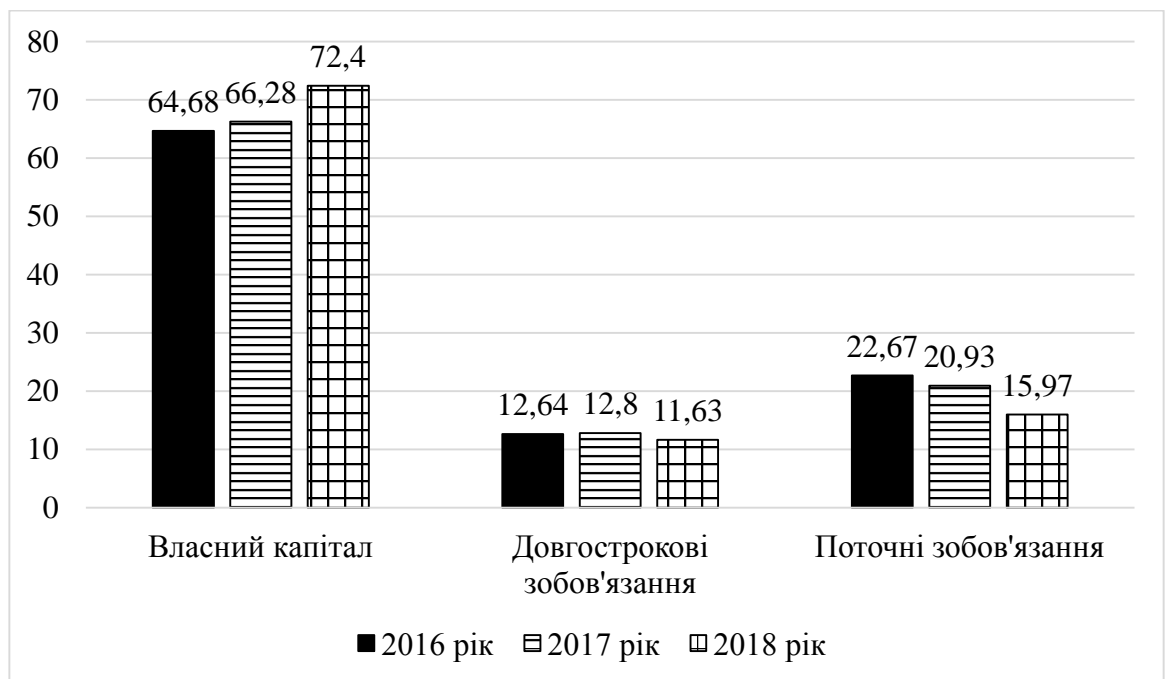

Рис. 2.9 – Структура джерел інвестицій ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., %

Як видно з рис. 2.9, частка довгострокових і поточних зобов'язань та забезпечень у 2018 р. в порівнянні з 2017 р. зменшилась та становить 11,63 % і 15,97 % відповідно. Наступним кроком аналізу інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ» є дослідження грошового потоку від інвестицій (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Грошові потоки від інвестицій ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Стаття	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	2017/2016	2018/2017	2017/2016	2018/2017
1	2	3	4	5	6	7	8
Реалізація фінансових інвестицій	28169	0	213	-28169	213	0	-
Реалізація необоротних активів	3019	24664	34619	21645	9955	816,95	140,36
Отримані відсотки	14291	239	26820	-14052	26581	1,67	11221,76
Всього надходжень	45479	24903	61652	-20576	36749	54,75	247,56
Придбання фінансових інвестицій	501511	0	694	-501511	694	0	-

Продовження таблиці 2.11

1	2	3	4	5	6	7	8
Придбання необоротних активів	652497	1022879	660441	370382	-362438	156,76	64,56
Всього видатків	1154008	1022879	661135	-131129	-361744	88,63	64,63
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-1065028	-963432	-603502	101596	359930	90,46	62,64

(розроблено автором на основі [21],[22],[23])

Як показують дані табл. 2.11, на ПАТ «Мотор Січ» чистий рух грошових коштів від інвестиційної діяльності за період 2016-2018 рр. має тенденцію до збільшення. Так, у 2018 р. чистий рух коштів складав -603502 тис. грн., що на 359930 тис. грн. більше, ніж у 2017 р. Але показники чистого руху грошових коштів від інвестиційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» за аналізований період залишаються негативними. У 2017 р. спостерігається зменшення надходжень від інвестиційної діяльності на 45,25 % у порівнянні з 2016 роком. Натомість у 2018 р. даний показник дорівнює 61652 тис. грн., що на 147,56 % більше, ніж у попередньому році. Порівняння обсягів вкладень свідчить, що пріоритетним напрямом є інвестиції в необоротні активи, які забезпечують нарощення

виробничого потенціалу. Розрахуємо чистий грошовий потік на основі отриманих даних (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Динаміка чистого грошового потоку ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Стаття	Роки			Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
	2016	2017	2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2017/ 2016	2018/ 2017
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий прибуток	1964443	3104174	1252193	1139731	-1851981	158,018	40,33901
Чистий рух коштів від операційної діяльності	-908715	1517250	-426411	2425965	-1943661	166,96	28,10

Продовження таблиці 2.12

1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-1065028	-963432	-603502	101596	359930	90,46	62,64
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	2974490	-187736	-180805	-3162226	6931	-6,31	96,30
Чистий грошовий потік	1000747	366082	-1210718	-634665	-1576800	36,58	330,72

(розроблено автором на основі [21],[22],[23])

Аналіз чистого грошового потоку виявив тенденцію до зменшення чистого грошового потоку за аналізований період. У 2018 р. цей показник набув негативного значення, а саме -1210718 тис. грн. Це явище спричинене різким зменшенням чистого руху коштів від операційної діяльності на 71,9 % у 2018 р. порівняно з аналогічним значенням показника у 2017 р.

Дана ситуація відображає негативну тенденцію економічного розвитку у випадку самофінансування. Проаналізуємо склад та структуру основних засобів ПАТ «Мотор Січ» (табл. 2.13)

Таблиця 2.13 – Основні засоби ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр.,

тис. грн.

Основні засоби	Роки			Відхилення		Частка в загальному обсязі, %		
	2016	2017	2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2016	2017	2018
Будівлі та споруди	2370380	4300712	2256467	1930332	-2044245	36,79	27,23	31,29
Машини та обладнання	2735379	6603159	3124691	3867780	-3478468	42,45	41,80	43,33
Транспортні засоби	321622	878649	225020	557027	-653629	4,99	5,56	3,12
Земельні ділянки	0	0	0	0	0	0	0	0
Інші	1016405	4012715	1605884	2996310	-2406831	15,77	25,40	22,27
Всього	6443786	15795235	7212062	9351449	-8583173	100	100	100

(розроблено автором на основі [21],[22],[23])

За даними табл. 2.13 очевидно, що у 2017 р. порівняно з попереднім роком спостерігається зростання вартості основних засобів за всіма статтями, загальна вартість основних засобів станом на 2017 р. становить 15795235 тис. грн. (на 9351449 тис. грн. більше, ніж у 2016 р.).

Також виявлено збільшення частки інших основних засобів у загальному обсязі. 2018 р. характеризується різким зменшенням основних засобів за всіма статтями. Загальна вартість основних засобів скоротилась на 8583173 тис. грн. у 2018 р. та становить 7212062 тис. грн.

Слід зауважити, що в таблиці зазначені основні засоби не є орендними. Розрахуємо показники зносу та придатності основних засобів на підприємстві (табл. 2.14).

Таблиця 2.14 – Використання основних засобів ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр.

Показник	Нормативне значення	Роки		
		2016	2017	2018
Коефіцієнт зносу, %	<50%	41,42	40,28	39,45
Коефіцієнт придатності, %	>50%	19,02	15,34	14,23
Коефіцієнт оновлення, %	збільшення	0,99	0,99	0,98

(розроблено автором на основі [21],[22],[23])

З табл. 2.14 видно, що коефіцієнт зносу знаходиться в межах нормативу і має тенденцію до зменшення. Станом на 2018 р. коефіцієнт зносу дорівнює 39,45 %. Коефіцієнт придатності основних засобів за аналізований період не відповідає нормативному значенню і в 2018 р. становить 14,23 %. Це означає, що основні засоби на підприємстві необхідно вчасно оновлювати з метою підвищення придатності їх використання. Коефіцієнт оновлення за період 2016-2018 рр. майже не зазнав змін, але у 2018 р. порівняно з попереднім роком зменшився на 0,1 %, що означає зменшення інтенсивності введення нових основних засобів у дію.

ПАТ «Мотор Січ» у своїй інвестиційній діяльності зосереджує увагу на ремонті старого обладнання, але відбувається і оновлення устаткувань та оборотних засобів. Інвестиційна діяльність комбінату ведеться в основному за рахунок власних коштів, спостерігається тенденція зменшення частки поточних та довгострокових зобов'язань в загальному обсязі пасивів підприємства. Для аналізу інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ» доцільно здійснити розрахунок показників її ефективності, до яких належать наступні: коефіцієнт економічної ефективності реальних інвестицій, термін окупності капітальних вкладень та коефіцієнт рентабельності інвестицій (табл. 2.15).

Таблиця 2.15 – Ефективність інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ»

Показники	2016 рік	2017 рік	2018 рік
Коефіцієнт економічної ефективності реальних інвестицій	-	1,77	1,92
Термін окупності капітальних вкладень, років	-	0,57	0,46
Коефіцієнт рентабельності інвестицій	1,1	1,76	1,9

(розроблено автором самостійно)

За даними табл. 2.15 видно, що значення коефіцієнта економічної ефективності реальних інвестицій мають тенденцію до зростання упродовж аналізованого періоду. Це свідчить про те, що підприємство використовує

інвестиційні кошти достатньо ефективно. Значення показника термін окупності капітальних вкладень упродовж періоду 2017-2018 рр. зменшується та є задовільними для підприємства. Проте, тимчасові проблеми вказують на необхідність проведення превентивних заходів з метою підвищення ефективності інвестиційної діяльності. Значення коефіцієнта рентабельності інвестицій протягом аналізованого періоду має тенденцію до зростання та становить 1,1, 1,76 і 1,9 за 2016, 2017 та 2018 рр. відповідно. Даний період можна вважати успішним для ПАТ «Мотор Січ» з точки зору віддачі інвестиційних коштів.

Узагальнюючи все вищенаведене, пріоритетним напрямом інвестиційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» є зростання обсягу реальних інвестицій підприємства. ПАТ «Мотор Січ» переважно орієнтується на підприємницький стиль стратегічного управління інвестиційною діяльністю, основу якого становить активний пошук ефективних інвестиційних рішень. Цей стиль інвестиційної поведінки пов'язаний з постійною трансформацією напрямків, форм і методів здійснення інвестиційної діяльності на всьому шляху до досягнення поставлених стратегічних цілей з урахуванням мінливих чинників зовнішнього інвестиційного середовища.

Висновки до розділу 2

ПАТ «Мотор Січ» є спеціалізованим підприємством, основу продукції якого становлять газотурбінні двигуни для цивільної й військової авіації, створені на їхній базі промислові газотурбінні приводи для енергетичних і газоперекачувальних установок, а також газотурбінні електростанції й газоперекачувальні агрегати із цими приводами.

За результатами аналізу фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр. можна зробити висновок, що фінансове становище підприємства є задовільним, а також відсутня загроза банкрутства. Але слід зазначити, що

підприємство не має змоги погасити поточні зобов'язання за допомогою найбільш ліквідних активів.

ПАТ «Мотор Січ» зосереджує увагу в своїй інвестиційній діяльності на зростанні ринкової вартості підприємства в довгостроковій перспективі, обрана стратегія реального інвестування підприємства, причому виключно в власне виробництво. Така спрямованість інвестиційної діяльності націлена на інвестиційне забезпечення реалізації окремих функціональних стратегій і становить основу для формування загальних напрямків реального інвестування підприємства в стратегічній перспективі.

3 НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПАТ «МОТОР СІЧ»

3.1 Ефективність інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ»

Інвестиційна діяльність ПАТ «Мотор Січ» у всіх її формах не може зводитися до задоволення поточних інвестиційних потреб, що визначаються необхідністю заміни вибувають активів або їх приросту в зв'язку зі змінами обсягу і структури господарської діяльності.

На сучасному етапі ПАТ «Мотор Січ» усвідомлює необхідність свідомого перспективного управління інвестиційною діяльністю на основі наукової методології передбачення її напрямків і форм, адаптації до загальних цілей розвитку підприємства і умов зовнішнього інвестиційного середовища.

Ефективним інструментом перспективного управління інвестиційною діяльністю ПАТ «Мотор Січ», підлеглого реалізації цілей її загального розвитку в умовах відбуваються істотних змін макроекономічних показників, системи державного регулювання ринкових процесів, кон'юнктури інвестиційного ринку та пов'язаної з цим невизначеністю, виступає інвестиційна стратегія.

Інвестиційна стратегія ПАТ «Мотор Січ» являє собою систему довгострокових цілей інвестиційної діяльності підприємства, що визначаються загальними завданнями її розвитку та інвестиційної ідеологією, а також вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення. Інвестиційну стратегію ПАТ «Мотор Січ» можна представити як генеральний напрямок інвестиційної діяльності організації, проходження якого в довгостроковій перспективі повинно привести до досягнення інвестиційних цілей і отримання очікуваного інвестиційного ефекту.

Інвестиційна стратегія визначає пріоритети напрямів і форм інвестиційної діяльності, характер формування інвестиційних ресурсів і

послідовність етапів реалізації довгострокових інвестиційних цілей, що забезпечують передбачене загальний розвиток організації [52].

Головною метою інвестиційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» є підвищення рівня добробуту власників підприємства і максимізація його ринкової вартості. Стратегічні цілі інвестиційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» розроблені для реалізації в довгостроковій перспективі головної мети інвестиційного менеджменту підприємства.

Система основних стратегічних цілей інвестиційної діяльності розглянутого підприємства включає:

- забезпечення високих темпів і розширення обсягів реального інвестування;
- забезпечення беззбитковості інвестиційної діяльності;
- диверсифікацію напрямків реального інвестування;
- забезпечення мінімальної норми інвестиційного прибутку.

Обов'язковим елементом та запорукою ефективності інвестиційної стратегії підприємства є розробка та успішне здійснення інвестиційних проектів. ПАТ «Мотор Січ» зосереджує свою інвестиційну діяльність на освоєнні нових перспективних видів продукції, інноваційних розробках в галузі електроенергетики (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Інвестиційні проекти ПАТ «Мотор Січ» за 2017-2018 рр.

Показник	Характеристика
1	2
1. Виготовлення сепаратора центробіжного молочного «Мотор Січ СЦМ-80»	
Сутність	Поповнення ринку спеціалізованої та побутової техніки зручним, надійним та практичним професійним інструментом, який за якістю та надійністю відповідає найкращим закордонним аналогам.
Інвестиції, тис. дол.	7508,8
Термін окупності, років	3,6
Рентабельність, %	21,4
2. Когенераційна енергозберігаюча установка «Теплоенергетичний комплекс «Мотор Січ» (ТЕК)	
Сутність	Постачання тепло– та електроенергії промисловим і побутовим споживачам з високою ефективністю використання палива.

Продовження таблиці 3.1

1	2
Інвестиції, тис. дол.	11926,25
Термін окупності, років	4,8
Рентабельність, %	27,5
3. Освоєння і виробництво малої вітроенергетики – вітроелектростанції потужністю 5 кВт	
Сутність	Забезпечення фермерських господарств, заміських будинків, військових частин, невеликих дачних кооперативів тощо, які знаходяться далеко від магістральних мереж електропостачання, електроенергією.
Інвестиції, тис. дол.	2597,5
Термін окупності, років	4,3
Рентабельність, %	29,3
4. Розробка, підготовка виробництва та виготовлення двигунів AI-450M для модернізації силової установки вертольота типу Мі-2	
Сутність	Оснащення вертольотів типу Мі-2 двигунами AI-450M.
Інвестиції, тис. дол.	14950
Термін окупності, років	4,6
Рентабельність, %	20,35
5. Сміттепереробний енергетичний комплекс СПЕК 2,5/5,6МС	
Сутність	Створення та запуск в експлуатацію нового, сучасного зразка когенераційної станції для отримання електроенергії і тепла.
Інвестиції, тис. дол.	27745,7
Термін окупності, років	5
Рентабельність, %	20
6. Вітчизняний багатоцільовий вертоліт злітною масою 7-8 тонн	
Сутність	Створення перспективного багатоцільового вертольоту злітною масою 7-8 тонн та освоєння його серійного виробництва, який зможе задовольнити потреби держави.
Інвестиції, тис. дол.	75384
Термін окупності, років	5,8
Рентабельність, %	20,17
7. Розроблення та освоєння серійного виробництва легкого багатоцільового вертольоту МСБ-2	
Сутність	Організація серійного виробництва модернізованих вертольотів МСБ-2 з двигунами AI-450M. Вертольоти МСБ-2 будуть розроблятися для задоволення потреб у сільському та лісовому господарстві, патрулюванні, пожежної служби, охорони здоров'я.
Інвестиції, тис. дол.	27412
Термін окупності, років	5,4
Рентабельність, %	22,1
8. Організація виробництва вертольотних лопатів із композитних матеріалів на АТ «Мотор Січ»	

Продовження таблиці 3.1

1	2
Сутність	Організація серійного виробництва лопотів із композитних матеріалів для задоволення потреб українських експлуатантів вертолітної техніки: Збройних Сил, служби з надзвичайних ситуацій, цивільної авіації, приватних структур тощо.
Інвестиції, тис. дол.	120000
Термін окупності, років	10,4
Рентабельність, %	13
9. Організація виробництва вертолітних редукторів	
Сутність	Організація серійного виробництва та ремонту проміжних, хвостових редукторів, валів хвостових трансмісій, головних вертолітних редукторів типу ВР-8, ВР-14, ВР-17, ВР-442, ВР-443.
Інвестиції, тис. дол.	200000
Термін окупності, років	10,9
Рентабельність, %	13

(розроблено автором на основі [37],[38],[39],[40],[41],[42],[43],[44],[45])

За даними табл. 3.1 можна зазначити, що більша частина інвестиційних проектів ПАТ «Мотор Січ» за період 2017-2018 рр. має середній термін окупності 5 років та розмір інвестицій на рівні 10000-25000 тис. дол. Виключення становлять інвестиційні проекти, спрямовані на розробку та запровадження нових перспективних видів продукції. Серед таких проектів організація серійного виробництва модернізованих вертольотів МСБ-2 з двигунами АІ-450М, лопотів із композитних матеріалів та проміжних, хвостових редукторів, валів хвостових трансмісій, головних вертолітних редукторів типу ВР-8, ВР-14, ВР-17, ВР-442, ВР-443. Обсяг інвестицій становить 27412, 120000 і 200000 тис. дол. відповідно. Термін окупності становить 5,4 у першому випадку і 10,4 і 10,9 років для організації серійного виробництва лопотів та хвостових, вертолітних редукторів.

В якості найважливіших з підтримуючих (допоміжних) стратегічних інвестиційних цілей встановлені:

- оптимізація обсягів внутрішніх інвестицій підприємства;
- забезпечення необхідної регіональної диверсифікації реальних інвестицій;
- забезпечення ліквідності об'єктів реального інвестування;

– мінімізація рівня оподаткування інвестиційної діяльності [53].

У процесі вивчення проблеми розробки і реалізації інвестиційних стратегій було виявлені основні причини низької інвестиційної активності підприємств:

- неефективність державної інвестиційної політики;
- недоліки в правовому забезпеченні питань інвестування;
- відсутність умов залучення іноземних інвестицій;
- низька платоспроможність підприємств;
- високі ризики кредитування і, як наслідок, висока вартість позикового капіталу при низьких показниках рентабельності;
- недостатній розвиток інвестиційної інфраструктури, включаючи низьку ліквідність емісійних цінних паперів;
- неефективне управління інвестиційним ризиком;
- недостатній рівень інформації про стан ринку;
- низький рівень якості управління інвестиційною діяльністю [57].

Найбільш доцільною стратегією ПАТ «Мотор Січ» на сучасному етапі розвитку підприємства є поєднання стратегій захисту і диверсифікованого зростання з орієнтацією на швидкий розвиток і зміцнення позицій підприємства на ринку.

Застосування стратегії захисту обумовлено нестабільним фінансовим становищем підприємства. Стратегія захисту, а саме стратегія виживання, стосовно ПАТ «Мотор Січ» передбачає управління станом дебіторської заборгованості, підвищення контролю над витратами і виявлення шляхів їх скорочення, а також створення ефективної системи управління ризиками на підприємстві.

Під стратегією диверсифікованого зростання (лінійна диверсифікація) тут передбачається розширення асортиментного пропозиції за рахунок випуску споріднених товарів [54]. Специфіка ПАТ «Мотор Січ» дозволяє налагодити перспективне рентабельне виробництво нової продукції, яка реалізовуватиметься на вже освоєному підприємством ринку.

Пріоритетним напрямком інвестиційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» повинна залишатися стратегія реального інвестування. Таким чином, частина інвестиційних проектів ПАТ «Мотор Січ» спрямована на ефективну діяльність в галузі електроенергетики. Проекти з найбільшою вартістю спрямовані на вдосконалення та запуск нових видів продукції. Освоєння виробництва нових видів продукції спрямоване на задоволення потреб українських експлуатантів вертолітної техніки.

3.2 Напрями покращення інвестиційної стратегії підприємства

Підвищення інвестиційної діяльності підприємства можливо через підвищення ефективності реальних інвестицій, яка формується на двох основних стадіях – обґрунтування або розробки інвестиційного проекту, і реалізації проекту.

Підвищення ефективності інвестиційної діяльності на стадії розробки інвестиційного проекту може бути досягнуто за рахунок: скорочення терміну проектування; включення в проект прогресивних форм реалізації проекту; застосування в проектах найпередовіших технологій з урахуванням вітчизняних і зарубіжних досягнень; підвищення загального технічного рівня проектування [67].

Для компаній, які змушені працювати в конкурентному середовищі, питання вдосконалення інвестиційної діяльності набувають особливого значення, тому що значна частина реальних інвестицій характеризується необоротністю, надає довгострокові ефекти на всі сфери роботи компанії, часто породжує конфлікти інтересів між групами власників та менеджерами. Вивчення досвіду успішних компаній, а також прорахунків і помилок аутсайдерів ринку становить інтерес, як для державного регулювання інвестиційної активності, так і для вдосконалення процесу управління всередині компанії.

Кожен інвестиційний проект повинен проходити індивідуальну процедуру технічного, геологічного, економічного обґрунтування з експертним висновком фахівців компанії про виробничу доцільності та інвестиційної привабливості [69].

Для підвищення якості роботи з управління інвестиційною політикою необхідно автоматизувати процеси інвестиційної діяльності, а саме, розробити і використовувати метод післяінвестиційного моніторингу ефектів по інвестиційним проектам, впровадити сучасні інформаційні технології проектного управління [89]. Впровадження автоматизації здатне вирішити ряд проблем, пов'язаних зі спрощенням системи управління фінансово-господарською діяльністю підприємства в цілому, а також зі спрощенням процесу управління інвестиційною діяльністю зокрема.

Також, з метою контролю та мінімізації інвестиційних ризиків, по кожному проекту потрібно розробляти автоматизовану карту ризиків з описом можливих геологічних, виробничих, фінансово-економічних, правових, земельно-майнових та інших факторів, здатних негативно вплинути на ефективність інвестиційних вкладень. Автоматизований моніторинг реалізованих проектів необхідно здійснювати на всіх етапах інвестиційного та експлуатаційного періодів до завершення терміну їх окупності [71].

У числі засобів підвищення інвестиційної привабливості виділяють визначення та оформлення в єдиний документ інвестиційної стратегії підприємства. Для потенційного інвестора стратегія демонструє бачення підприємством своїх довгострокових перспектив і адекватність менеджменту підприємства умовам роботи підприємства (як внутрішнім, так і зовнішнім) [61].

На практиці були випадки, коли інвестор не розглядав інвестиційні проекти підприємства, незважаючи на їх хороші фінансові показники, оскільки проекти не були пов'язані із загальною інвестиційною стратегією розвитку підприємства. Однак якщо стратегія передбачала реалізацію локальних інвестиційних проектів і давала підставу вважати їх реалізацію

доцільною для підприємства в цілому, рішення про фінансування підприємства приймалося позитивне. Очевидно, що найбільше значення наявність чіткої інвестиційної стратегії має для інвесторів, зацікавлених в довгостроковому розвитку підприємства [58].

Для підвищення інвестиційної привабливості пропонується проведення заходів щодо створення позитивної кредитної історії підприємства. Наприклад, підприємство може провести випуск і погашення облігаційної позики на відносно невелику суму з коротким терміном погашення. Після погашення позики підприємство в очах інвесторів перейде на якісно інший рівень, як кредитор, здатний своєчасно виконати свої зобов'язання [88].

Ще одним фактором щодо підвищення інвестиційної привабливості підприємства є управління власним капіталом. Управління власним капіталом – це не просто аналіз показників, що характеризують його величину, динаміку, це, крім того, аналіз і оптимізація всіх внутрішніх складових компанії. Оптимізація якісних факторів, що впливають на величину власного капіталу, дозволить надовго закріпити отримані результати і підвищити інвестиційну привабливість підприємства [59].

Застосовуючи дані заходи і схеми щодо оптимізації інвестиційної стратегії та підвищення інвестиційної привабливості, підприємства зможуть підвищити рівень інвестиційної діяльності та збільшити коло інвесторів з метою реалізації інвестиційних проектів.

Для забезпечення стратегічної гнучкості інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ» та можливості швидко коригувати або розробляти нові стратегічні інвестиційні рішення при змінених зовнішніх і внутрішніх умовах необхідна координація інвестиційної діяльності, при якій інвестиційні ресурси можуть бути легко переведені з одних стратегічних зон господарювання або господарських одиниць в інші [62].

Спроможність здійснювати вчасне маневрування інвестиційними ресурсами можна досягти створенням страхових резервів і інтегрованим управлінням ними. Для цих цілей керівництву підприємства пропонується

сформувати резервний (страховий) фонд, який створюється відповідно до вимог законодавства та статуту підприємства [55]. На його формування пропонується направляти 5 % суми прибутку, отриманої ПАТ «Мотор Січ» в звітному періоді.

Для виведення загальнокорпоративних стандартів на високий рівень ПАТ «Мотор Січ» має оформити інвестиційну політику в окремий документ, який:

- визначає основні терміни, використовувані для цілей і в контексті управління інвестиціями;
- визначає принципи та підходи до прийняття інвестиційних рішень і формування інвестиційних програм;
- описує інструменти і механізми досягнення цілей і завдань, закріплених у стратегії підприємства в області інвестицій [60].

Варто звернути увагу, що ефективним заходом вдосконалення покращення розробки інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ» є механізм реалізації інвестиційної стратегії, що представляє собою спільний формуляр, інструменти та методи, створені для створення інвестиційних стратегій у дії, які представляються нереалізованими елементами, що є єдиним цільовим, а також досягають досягнення цільових інвестиційних інвестицій високої технічної діяльності.

Основні цільові механізми реалізації інвестиційних стратегій – організовані та реалізовані процеси виконавчих інвестицій стратегії, створені для забезпечення стійких темпів економічної рости в довгостроковій перспективі та задоволення інтересів акціонерів [68].

Перевагою і новизною механізму є те, що запропонована модель забезпечує досягнення цільових орієнтирів інвестиційної стратегії в задані терміни за рахунок поетапного виконання алгоритму реалізації. Відмінною особливістю даного механізму є наявність критеріїв формування інвестиційної стратегії, єдиної інформаційної бази даних кращих практик реалізації інвестиційної стратегії і банку інструментів і методів, використовуваних

учасниками процесу для виконання програми реалізації, забезпечення поетапної реалізації сукупності робіт у вигляді самого процесу реалізації [70].

Інструменти і методи реалізації інвестиційної стратегії класифіковані автором відповідно до чотирьох процедур механізму (рис. 3.1).

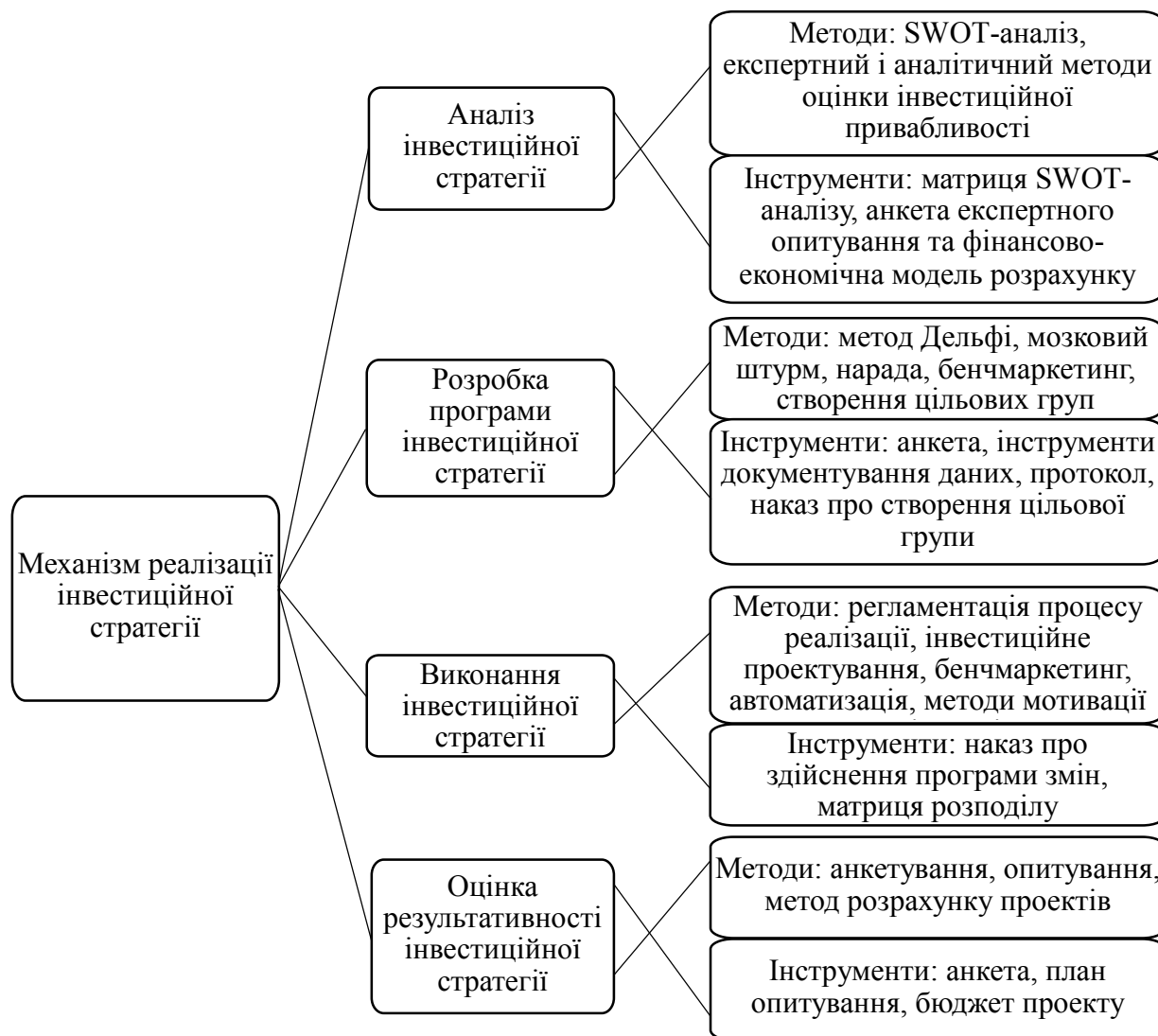

Рис. 3.1 – Механізм реалізації інвестиційної стратегії (розроблено автором на основі [70])

Методи аналізу представлені SWOT-аналізом, оцінкою інвестиційної привабливості. В ході SWOT-аналізу проводиться аналіз сильних і слабких сторін підприємства, можливостей і загроз, за результатами якого даються рекомендації щодо поліпшення становища підприємства на ринку.

Інструментом є матриця SWOT-аналізу. Оцінка інвестиційної привабливості передбачає дослідження всіх сторін діяльності підприємства з метою об'єктивної оцінки досягнутого рівня інвестиційної привабливості. Здійснюється двома основними методами: експертним і аналітичним. Основними інструментами є анкета експертного опитування та фінансово-економічна модель розрахунку [72]. Інформація, отримана після застосування інструментів аналізу повинна використовуватися робочою групою при розробці інвестиційної стратегії.

Методи розробки програми інвестиційної стратегії представлені методом Дельфі, мозковим штурмом, нарадою, бенчмаркетингом, створенням цільових груп. Основними інструментами методів генерації ідей є анкета, інструменти документування даних, протокол. При бенчмаркетингу відбувається запозичення успішного досвіду розробки стратегії в інших функціональних областях всередині і зовні підприємства [73]. Застосовуються інструменти з суміжних областей. Створення цільових груп передбачає формування і організацію функціонування Ради зі стратегічного розвитку, Інвестиційного комітету, проектних груп, цільових міжфункціональних груп. Інструментом є наказ про створення цільової групи. Застосування інструментів розробки знизить терміни розробки стратегії і підвищить якість розроблюваної документації.

Методи виконання інвестиційної стратегії представлені наказом, регламентацією процесу реалізації, інвестиційним проектуванням, бенчмаркінгом, автоматизацією, методами мотивації виконавців, соціально-психологічними методами. Основним інструментом є наказ про здійснення програми змін. Регламентація процесу реалізації інвестиційної стратегії проводиться за програмними цілями, термінами, відповідальним особам, прав і обов'язків, ресурсів. Інструментами виступають матриця розподілу відповідальності, календарний план-графік, матриця взаємозв'язків, бюджет проекту [75]. Інвестиційне проектування передбачає управління інвестиційним проектом. Як інструмент виступає інвестиційний проект.

Інструментом автоматизації є використання прикладного програмного продукту. При бенчмаркетингу відбувається запозичення успішного досвіду реалізації стратегії в інших функціональних областях всередині і зовні підприємства. Методи мотивації орієнтують суб'єктів інвестиційної діяльності на досягнення цілей, виконання цільових показників, нормативів і бюджетів. Інструментами є положення про преміювання, оціночні листи. Соціально-психологічні методи представлені навчальними семінарами, діловими іграми, методом дорожніх карт. Основний інструмент – програма методу [74]. Застосування інструментів виконання дозволить регламентувати програму реалізації стратегії і дозволить підвищити ефективність і результативність її реалізації.

Методи оцінки результативності реалізації програми представлені анкетуванням, опитуванням, методами розрахунку проектів. При анкетуванні респондентам надається перелік питань з метою оцінити якісні показники ефективності. Основний інструмент – анкета, а при опитуванні – план опитування. Застосування методів розрахунку ефективності інвестиційних проектів передбачає в якості основного інструменту бюджети проекту [82]. Застосування інструментів оцінки дозволить оцінити ефективність і результативність реалізації стратегії і дати рекомендації щодо її коригування.

Важливою складовою інформаційного забезпечення підприємства є інформаційні технології, тобто сукупність засобів і методів збирання, реєстрації, обробки, накопичення і доведення до користувача необхідних даних в системі організаційного управління на основі застосування засобів обчислювальної техніки. Оскільки в управлінні підприємством одним з найважливіших аспектів є інноваційно-інвестиційна складова, то інформаційні технології повинні забезпечувати збирання, реєстрацію, обробку, накопичення і поширення даних щодо інноваційно-інвестиційної діяльності з урахуванням легітимних інтересів зацікавлених сторін [76].

Система ефективного інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності на підприємстві дозволить вирішити наступні проблеми:

- згладжування негативного впливу зовнішнього середовища;
- зменшення витрат часу на прийняття управлінських рішень щодо інвестування та покращення їх якості;
- встановлення довгострокових залежностей між факторами зовнішнього середовища, що раніше не були виявлені;
- збільшення можливостей використання конкурентних переваг підприємства на основі одержаної із зовнішніх джерел інформації (вивчення і аналіз діяльності конкурентів на ринку виробів);
- створення власної структурованої інформаційної бази;
- виявлення нових напрямків діяльності, нових ринків збуту (формування оптимального асортименту продукції та покращення якості виробів);
- використання науково-технічних досягнень, вдосконалення технології виробництва через реалізацію стратегічних цілей інвестиційного планування з оновлення основних фондів виробництва [77].

Доцільним є створення інформаційної бази щодо інноваційно-інвестиційної діяльності за центрами відповідальності. Під центром відповідальності розуміють сферу (сегмент) діяльності, у межах якої менеджер самостійно приймає управлінські рішення і несе повну персональну відповідальність за контрольовані ним показники діяльності. Вищий керівник повинен контролювати та оцінювати роботу менеджера нижчого рівня. Менеджер нижчого рівня повинен здійснювати самоконтроль та інформувати вище керівництво про результати діяльності. Третьою складовою інформаційного забезпечення є технічні засоби та програмне забезпечення ефективного управління підприємством [79]. Щоб мати можливість використовувати ті чи інші інформаційні технології, підприємству необхідно мати певні технічні засоби та програмне забезпечення.

Враховуючи відсутність на ПАТ «Мотор Січ» працівника, який би здійснював пошук, вибір інвестиційних проектів і відповідав за їх реалізацію, для удосконалення управління інвестиційною діяльністю є необхідним

створити посаду менеджера з інвестиційної діяльності, який буде підпорядковуватись начальнику відділу фінансів.

Незаперечним є той факт, що кожен співробітник компанії генерує повідомлення для інших суб'єктів. Його знання, досвід, особисті якості, навіть емоції є джерелом інформації для прийняття інвестиційних рішень. Завдяки професійним якостям, наприклад інвестиційного менеджера, стає можливим фільтрування недостовірної або неточної інформації [90].

Таким чином, змінюватиметься якість інформаційного забезпечення, оскільки можливе коригування деяких показників експертним шляхом. Самі по собі знання та досвід не є інформацією, особливо для інших суб'єктів. Лише завдяки комунікації можливе застосування людських можливостей в інформаційній діяльності [78]. Формалізація таких повідомлень для цілей інвестиційного аналізу не завжди є можливою, тому існує проблема їхнього врахування у фінансових показниках проектів.

До програмного забезпечення входять:

- системні програмні продукти – для забезпечення діяльності комп'ютерних систем (тестові, діагностичні та антивірусні програми, операційні системи);

- спеціальні програмні продукти – сукупність програм, які розроблені при створенні конкретної інформаційної системи;

- прикладні програмні засоби забезпечення управлінською діяльністю – системи підготовки текстових документів, системи обробки фінансово-економічних даних, системи управління базами даних, системи підготовки презентацій, експертні системи та системи підтримки прийняття рішень, а також інші системи;

- технічна документація містить опис завдань, завдання на алгоритмізацію, економіко-математичну модель завдання, контрольні приклади [80].

Можна відзначити, що сьогодні в Україні недоцільне використання як «планових», так і ринкових моделей інформаційного забезпечення, оскільки

перші є методологічно застарілими і не відтворюють ринкових законів, а останні не враховують особливостей стану економіки, в якому перебуває Україна [83].

Запропонована спеціалістами Євросоюзу методика UNIDO (United Nations Industrial Development Organization) для країн, що розвиваються, хоча і не враховує специфічних умов України (високий ступінь зношеності основних фондів, дефіцит фінансових ресурсів, високий ступінь ризику господарської діяльності, перевищення підприємствами граничних норм забруднення навколишнього середовища, специфічне ділове середовище), але за умов адаптації може ефективно використовуватись нашими вітчизняними підприємствами [91].

Перша версія програмного забезпечення COMFAR, розроблена за методикою UNIDO, була розроблена в 1983 році. З тих пір відбулось його удосконалення. З метою відповідності сучасному рівню технічного розвитку та на вимогу споживачів, програмне забезпечення кожного року оновлюється [81]. Створення даного програмного забезпечення засноване на досвіді, рекомендаціях, коментарях більш ніж 7000 користувачів в 160 країнах.

Програма проста у використанні: після зазначення типу проекту і рівня аналізу, відбувається введення даних, їх збереження, калькуляція, показ і друк результатів даних і графічних діаграм.

Новий пакет програмного забезпечення дозволяє користувачу визначити, наскільки детальний аналіз проекту потрібен. Основні можливості полягають у наступному:

- Створення нового або розвиток/модернізація старого проекту;
- Змінний горизонт планування;
- Змінна структура часових інтервалів: фаза будівництва і фаза початку виробництва;
- Калькуляція собівартості за змінними витратами;
- Опція росту цін/інфляції;
- Економічний аналіз [85].

Стандартна структура інвестиційних, експлуатаційних та маркетингових витрат може бути розширена для вводу піделементів. Джерела фінансування включають: акціонерний капітал, довгострокові позики, короткострокові позики; можливо визначити умови розподілення прибутку.

Ці можливості дозволяють застосовувати COMFAR III Expert при оцінці всіх видів інвестиційних проектів, як при аналізі інвестицій в малі і середні підприємства, так і при дослідженні великих проектів [93].

Система COMFAR розрізняє грошові потоки в місцевій і іноземній валюті, а також дозволяє задавати змінні обмінних курсів. Ряд стандартних функцій дає можливість розрахувати чистий оборотний капітал, обслуговування заборгованості, щорічну амортизацію постійних активів і суму податку на прибуток. Користувач також може вибрати з безлічі коефіцієнтів фінансової та економічної оцінки ті, які необхідні для оцінки проекту. Існує можливість використовувати прямі розрахунки витрат, розподіл непрямих витрат по товарах, а також проводити аналіз в постійних і поточних цінах. Додатковий модуль підтримує проект розробників, які прагнуть розвивати CDM або JI проекти в тих секторах, де здійснюються проекти, спрямовані на скорочення викидів парникових газів [84].

Для фінансового аналізу COMFAR III Expert створює, ґрунтуючись на відповідних вихідних даних, наступні таблиці результатів: підсумкову таблицю, інвестиційні витрати, виробничі витрати, програму виробництва і продажів, джерела фінансування та обслуговування заборгованості, результати господарської діяльності, в тому числі: фінансовий грошовий потік, дисконтований грошовий потік, звіт про прибуток, балансовий звіт (з коефіцієнтами), дані за прямими розрахунками витрат, прибутковість продукції, фінансові коефіцієнти, економічні показники та аналіз беззбитковості [87]. Певні користувачем піделементи можуть бути виведені на монітор і роздруковані в доповненні до перелічених даними.

Економічний аналіз (макрорівень) дозволяє користувачеві задати тіньові ціни (щоб виразити вартість витрат і результатів проекту в реальних цінах) і

розрахувати економічну норму прибутковості, додану вартість, наслідки обмінного курсу з урахуванням або без урахування зовнішніх економічних ефектів [86].

Аналіз чутливості в програмному забезпеченні дає можливість показати, як змінюються чисті грошові доходи або рентабельність інвестицій в залежності від різних значень основних вхідних величин проекту (ціни продажів, витрати на одиницю продукції, обсяг продажів і т. д.). COMFAR III Expert дозволяє оцінювати різні сценарії реалізації проекту і визначати найбільш значущі для проекту змінні. Велика розмаїтість графіків також дозволяє проаналізувати структуру витрат і результатів проекту, наприклад, структуру щорічної програми виробництва і продажів, або змінювану точку беззбитковості за обсягом продажів [92]. Крім того, COMFAR III Expert пропонує додатковий аналіз з метою полегшення розрахунку впливу проекту розширення та реабілітації. COMFAR III Expert дозволяє користувачеві створити індивідуальні типи проектів, заснованих на вищезазначених стандартних типах.

Програмне забезпечення COMFAR III Expert – можливість фінансової та економічної оцінки інвестиційних проектів. Це дозволяє користувачам моделювати коротко та довгострокову фінансову та економічну ситуацію промислових та непромислових інвестиційних проектів. Запропонована послідовність експертизи дає змогу мінімізувати ризик незворотних інвестицій у розробку неперспективних проектів, оскільки в першу чергу досліджуються найважливіші та найменш витратні елементи інформаційного масиву.

Висновки до розділу 3

Основними проблемами залучення інвестицій є проблема забезпечення повернення і прибутковості інвестицій, а також наявність значних ризиків. Подальше вдосконалення інвестиційної стратегії підприємства має бути

спрямоване на розробку механізмів, здатних найкращим чином використовувати фінансові ресурси.

При виборі напрямів інвестиційної діяльності підприємство повинно мінімізувати ризик інвестицій для забезпечення безумовних гарантій щодо виконання своїх зобов'язань.

Отже, необхідним є встановлення певних вимог до складу та структури інвестиційних активів. Також потрібно вивчити ефективність дозволених напрямків інвестицій, організувати і підготувати пропозиції, що дозволяють зробити їх більш гнучкими.

Основою інвестиційної діяльності ПАТ «Мотор Січ» повинна залишатися стратегія реального інвестування. Таким чином, висунуті пропозиції дозволять ПАТ «Мотор Січ» ефективно управляти грошовими потоками, знаходити інвестиційні ресурси для реалізації стратегії підприємства, і тим самим стабілізувати становище підприємства.

Отже, щоб удосконалити інвестиційну стратегію на ПАТ «Мотор Січ», необхідно: створити посаду інвестиційного менеджера відповідно з посадовою інструкцією; впровадити на підприємстві програмне забезпечення COMFAR III Expert, яке допоможе приймати рішення щодо вкладення коштів і своєчасного виходу з інвестиційних проектів.

ВИСНОВКИ

На сьогоднішній час інвестиційна стратегія стає одним з визначальних чинників успішного і ефективного розвитку і її роль в успішному здійсненні діяльності підприємства важко переоцінити. Вона визначає довгострокові цілі розвитку, ставить конкретні завдання по їх досягненню, оцінює реальні можливості і перспективи підприємства, дозволяє використовувати його потенціал більш ефективно, враховує вплив різних зовнішніх факторів на інвестиційне середовище, в тому числі і конкурентів. Наявність інвестиційної стратегії значно полегшує діяльність підприємства та залучення потенційних інвесторів до неї.

Спираючись на проведений теоретичний аналіз, можна стверджувати, що інвестиційна стратегія – це процес формування системи довгострокових цілей інвестиційної діяльності та вибір найбільш ефективних шляхів їх досягнення на базі прогнозування умов здійснення цієї діяльності, кон'юнктури інвестиційного ринку як у цілому, так і на окремих його сегментах.

Визначено, що підготовка і прийняття стратегічних інвестиційних рішень в процесі розробки інвестиційної стратегії підприємства здійснюються на основі принципів, як загальних наукових, так і тих, що характерні для процесу планування. Процес розробки інвестиційної стратегії містить ряд етапів, послідовне здійснення яких забезпечує формування інвестиційних цілей, визначення інвестиційних потреб та ресурсів підприємства, вибір найбільш оптимальної інвестиційної стратегії, її реалізацію та оцінку ефективності обраної інвестиційної стратегії.

Виявлено, що вибір інвестиційної стратегії є важливим чинником ефективною інвестиційною діяльністю підприємства, тому перед тим, як обирати інвестиційну стратегію, керівництву організації необхідно визначити та

дослідити фактори внутрішнього середовища та становища підприємства, а також фактори зовнішнього впливу.

ПАТ «Мотор Січ» є одним з найбільших підприємств у світі та єдиним в Україні, яке реалізує повний цикл створення сучасних авіаційних двигунів від розробки, виробництва й випробування, до супроводу в експлуатації та ремонті. Основу продукції ПАТ «Мотор Січ» становлять газотурбінні двигуни для цивільної й військової авіації, створені на їхній базі промислові газотурбінні приводи для енергетичних і газоперекачувальних установок, а також газотурбінні електростанції й газоперекачувальні агрегати із цими приводами.

Здійснено аналіз фінансового стану ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., за результатами якого можна зробити висновок, що за даними розрахунків коефіцієнти ліквідності грошових потоків за три досліджуваних роки мають значення нижче нормативного, але близькі до нього. Значення коефіцієнту ліквідності в 2016 р. має найменше значення, а саме 0,696441. В 2017 р. спостерігалось збільшення показника до 0,95198, в 2018 його значення зросло до 0,960604, але не досягло нормативного. Отже, підприємству недостатньо надходжень для покриття поточних витрат, але це не є критичним явищем для підприємства. Виходячи з даних аналізу ліквідності ПАТ «Мотор Січ» за 2016-2018 рр., можна зробити висновок, що баланс абсолютно ліквідним не є в жодному році за аналізований період. Це свідчить про те, що підприємство своїми найбільш ліквідними грошовими активами не може покрити поточні зобов'язання. Коефіцієнти швидкої ліквідності підприємства за три роки свідчать про те, що ПАТ «Мотор Січ» спроможне погасити поточні борги за рахунок найбільш ліквідних активів. Спираюсь на значення індексу за 2016-2018 рр. для ПАТ «Мотор Січ», можна зробити висновок, що підприємство має добрі перспективи на найближче майбутнє. Таким чином, фінансовий стан підприємства ПАТ «Мотор Січ» є задовільним, загроза банкрутства відсутня, а отже існують перспективи для подальшого успішного функціонування та ефективної інвестиційної діяльності.

Визначено, що ПАТ «Мотор Січ» зосереджує увагу в своїй інвестиційній діяльності на зростанні ринкової вартості підприємства в довгостроковій перспективі, обрана стратегія реального інвестування підприємства, причому виключно в власне виробництво. Така спрямованість інвестиційної діяльності націлена на інвестиційне забезпечення реалізації окремих функціональних стратегій і становить основу для формування загальних напрямків реального інвестування підприємства в стратегічній перспективі.

Таким чином, частина інвестиційних проектів ПАТ «Мотор Січ» спрямована на ефективну діяльність в галузі електроенергетики, а саме проекти з розробки та створення когенераційної енергозберігаючої установки, освоєння і виробництва малої вітроенергетики та створення сміттепереробного енергетичного комплексу. Наведені проекти спрямовані на створення станцій для отримання електроенергії та тепла для постачання промисловим і побутовим споживачам з високою ефективністю використання палива.

Проекти з найбільшою вартістю спрямовані на вдосконалення та запуск нових видів продукції. До них належать: розробка, підготовка виробництва та виготовлення двигунів AI-450M для модернізації силової установки вертольота типу Мі-2; запуск виробництва багатоцільового вертольоту злітною масою 7-8 тонн; розроблення та освоєння серійного виробництва легкого багатоцільового вертольоту МСБ-2; організація виробництва вертолїтних лопатів із композитних матеріалів на ПАТ «Мотор Січ» та організація виробництва вертолїтних редукторів. Освоєння виробництва вищенаведених видів продукції спрямоване на задоволення потреб українських експлуатантів вертолїтної техніки: Збройних Сил, служби з надзвичайних ситуацій, цивільної авіації, приватних структур тощо.

Визначено, що підвищення ефективності інвестиційної діяльності на стадії розробки інвестиційного проекту може бути досягнуто за рахунок: скорочення терміну проектування; включення в проект прогресивних форм реалізації проекту; застосування в проектах найпередовіших технологій з

урахуванням вітчизняних і зарубіжних досягнень; підвищення загального технічного рівня проектування.

Доведено, що для забезпечення стратегічної гнучкості інвестиційної стратегії ПАТ «Мотор Січ» та можливості швидко коригувати або розробляти нові стратегічні інвестиційні рішення при змінених зовнішніх і внутрішніх умовах необхідна координація інвестиційної діяльності, при якій інвестиційні ресурси можуть бути легко переведені з одних стратегічних зон господарювання або господарських одиниць в інші.

У числі засобів підвищення інвестиційної привабливості ПАТ «Мотор Січ» виділено визначення та оформлення в єдиний документ інвестиційної стратегії підприємства. Для потенційного інвестора стратегія демонструє бачення підприємством своїх довгострокових перспектив і адекватність менеджменту підприємства умовам роботи підприємства (як внутрішнім, так і зовнішнім).

Визначено, що спроможність здійснювати вчасне маневрування інвестиційними ресурсами можна досягти створенням страхових резервів і інтегрованим управлінням ними. Для цих цілей керівництву підприємства пропонується сформувати резервний (страховий) фонд, який створюється відповідно до вимог законодавства та статуту підприємства. На його формування пропонується направляти 5% суми прибутку, отриманої ПАТ «Мотор Січ» в звітному періоді.

Запропоновано механізм реалізації інвестиційної стратегії високотехнологічного підприємства, в рамках функціонування якого забезпечується досягнення цільових орієнтирів інвестиційної стратегії в задані терміни шляхом формування інвестиційного портфеля, що включає в себе ряд інвестиційних проектів.

Рекомендовано для удосконалення управління інвестиційною діяльністю підприємства, враховуючи відсутність на ПАТ «Мотор Січ» працівника, який би здійснював пошук, вибір інвестиційних проектів і

відповідав за їх реалізацію, створити посаду менеджера з інвестиційної діяльності, який буде підпорядковуватись начальнику відділу фінансів.

Запропоновано запровадження програмного забезпечення COMFAR III Expert як можливості фінансової та економічної оцінки інвестиційних проектів. Воно дозволить підприємству моделювати коротко- та довгострокову фінансову та економічну ситуацію промислових та непромислових інвестиційних проектів.

Отже, щоб удосконалити інвестиційну стратегію на ПАТ «Мотор Січ», необхідно: запровадити механізм реалізації інвестиційної стратегії, що включає в себе чотири складові, а саме аналіз інвестиційної стратегії, розробка програми, реалізація та оцінка інвестиційної стратегії; створити посаду інвестиційного менеджера відповідно з посадовою інструкцією; впровадити на підприємстві програмне забезпечення COMFAR III Expert, яке допоможе приймати рішення щодо вкладення коштів і своєчасного виходу з інвестиційних проектів.

Спираюсь на вищевикладене, можна зробити висновок, що інвестиційна стратегія підприємства є тим комплексом заходів і положень, грамотне складання і використання яких – одна з головних умов успішного розвитку підприємства. Якщо розглядати в рамках економіки всієї країни, то ефективна діяльність більшості організацій є основою для підвищення ефективності функціонування цієї сфери господарювання в цілому, а також підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на світовому ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Київ : Ельга, 2001. 448 с.
2. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2003. 376 с.
3. Федоренко В. Г. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Київ : МАУП, 1999. 184 с.
4. Череп А. В. Інвестознавство : підручник. Київ : Кондор, 2006. 398 с.
5. Саєнко М. Г. Стратегія підприємства : підручник. Тернопіль : Економічна думка, 2006. 390 с.
6. Селіверстова Л. С. Управління інвестиційною політикою корпорації. *Економічний аналіз*. 2012. № 11. С. 44–47.
7. Гречан А. П. Основи визначення інноваційного розвитку економіки. *Економіка та держава*. 2006. №8. С. 12–14.
8. Дука А. П. Теорія та практика інвестиційної діяльності : навч. посіб. Київ : Каравела, 2007. 424 с.
9. Лахметкіна Н. І. Інвестиційна стратегія підприємства : навч. посіб. Москва : КноРус, 2018. 230 с.
10. Тридід О. М. Розробка інвестиційної стратегії підприємства як напрям забезпечення його інвестиційної привабливості. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2011. № 1. С. 92–99.
11. Клівець П. Г. Стратегія підприємства : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2007. 320 с.
12. Князевич А. О. Формирование и функционирование инновационной инфраструктуры Украины : монография. Рівне : Волинські обереги, 2017. 272 с.
13. Балацький О. Ф. Управління інвестиціями : навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2004. 232 с.

14. Штанько Л. О. Процес планування ефективної інвестиційної стратегії підприємства. Проблеми системного підходу в економіці. Київ : Кондор, 2018. 65 с.

15. Corporate Finance Institute: Cash Flow from Investing Activities. URL : <https://corporatefinanceinstitute.com/resources/knowledge/accounting/cash-flow-from-investing-activities>. (дата звернення 07.10.2019).

16. Фіщенко О. М. Формування інвестиційної стратегії на промислових підприємствах. Дніпропетровськ : ДНУ, 2018. 74 с.

17. Міщенко А. П. Стратегічне управління : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 336 с.

18. Удалих О. О. Управління інвестиційною діяльністю підприємства : навч. посіб. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 292 с.

19. Хрущ Н. А. Інвестиційна діяльність : сучасні стратегії і технології. Хмельницький : ХНУ, 2004. 309 с.

20. Офіційний сайт ПАТ «Мотор Січ». URL : <http://www.motorsich.com/ukr>. (дата звернення 15.10.2019).

21. Річний звіт ПАТ «Мотор Січ» за 2018 рік. URL : <http://www.motorsich.com/files/1048-2018.pdf>. (дата звернення 20.10.2019).

22. Річний звіт ПАТ «Мотор Січ» за 2017 рік. URL : <http://www.motorsich.com/files/945-otchet%20emitenta%202017.pdf>. (дата звернення 21.10.2019).

23. Річний звіт ПАТ «Мотор Січ» за 2016 рік. URL : <http://www.motorsich.com/files/875-otchet%20emitenta%202016.pdf>. (дата звернення 20.10.2019).

24. Отенко І. П. Фінансовий аналіз : навч. посіб. Харків : ХНЕУ, 2015. 256 с.

25. Міхальов О. В. Інвестиційне поведінка підприємств регіону. *Гроші і кредит*. 2004. №7. С. 22–25.

26. Повітряний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/3393-17?lang=uk>. (дата звернення 27.10.2019).

27. Кримінальний кодекс України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2341-14>. (дата звернення 10.11.2019).

28. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80731-10>. (дата звернення 12.11.2019).

29. Указ Президента України від 27 вересня 2000 р. «Про стан авіаційного транспорту та авіаційної промисловості України». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11432000>. (дата звернення 15.11.2019).

30. Указ Президента України №5102006 «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких указів Президента України з питань безпеки авіації». URL : <https://www.president.gov.ua/documents/5102006-4413>. (дата звернення 17.11.2019).

31. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 1993 р. № 819 «Про створення Державного спеціалізованого фонду фінансування загальнодержавних витрат на авіаційну діяльність та участь України у міжнародних авіаційних організаціях» (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2018 р. №1101). URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/819-93-%D0%BF>. (дата звернення 18.11.2019).

32. Постанова Кабінету Міністрів України від 26 вересня 2007 р. № 1172 «Про введення посад державних інспекторів з авіаційного нагляду у Державній авіаційній службі та умови оплати їх праці». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1172-2007-%D0%BF>. (дата звернення 18.11.2019).

33. Наказ Міністерства транспорту України № 684 від 10.10.2011 «Про посилення заходів безпеки на авіаційному транспорті». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/radashow/v0684361-01>. (дата звернення 29.10.2019).

34. Наказ Міністерства транспорту України «Про затвердження Програми контролю якості безпеки авіаційних суб'єктів». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/z0493-07>. (дата звернення 11.11.2019).

35. Документи ICAO (International Civil Aviation Organization). URL : <https://avia.gov.ua/dokumenti-icao>. (дата звернення 25.11.2019).

36. Welker Bryce. Investing Activities. URL : <https://crushthecpaexam.com/accounting-glossary/what-are-investing-activities>. (дата звернення 12.11.2019).

37. Інвестиційний портал Запорізької області. Виготовлення сепаратора центробіжного молочного «Мотор Січ СЦМ-80». URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/vigotovlennya-separatora-centrobignogo-molochnogo-motor-sich-scm-80>. (дата звернення 20.11.2019).

38. Когенераційна енергозберігаюча установка «Теплоенергетичний комплекс «Мотор Січ». URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/kogeneraciynna-energozberigayucha-ustanovka-teploenergetichniy-kompleks-motor-sich-tek>. (дата звернення 29.11.2019).

39. Інвестиційний портал Запорізької області. Освоєння і виробництво малої вітроенергетики вітроелектростанції потужністю 5 кВт. URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/osvonnyia-i-virobnictvo-maloi-vitroenergetiki-vitroelektrostancii-potuzhnistyuu-5-kvt>. (дата звернення 30.11.2019).

40. Інвестиційний портал Запорізької області. Розробка, підготовка виробництва та виготовлення двигунів AI-450M для модернізації силової установки вертольота типу Мі-2. URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/rozrobka-pidgotovka-virobnictva-ta-vigotovlennya-dviguniv-ai-450m-dlya-modernizacii-silovoi-ustanovki-vertolyota-tipu-mi-2>. (дата звернення 18.10.2019).

41. Інвестиційний портал Запорізької області. Сміттепереробний енергетичний комплекс СПЕК 2,55,6МС. URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/smittpererobniy-energetichniy-kompleks-spek-2556ms>. (дата звернення 14.11.2019)

42. Інвестиційний портал Запорізької області. Вітчизняний багатоцільовий вертоліт злітною масою 7-8 тонн. URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/vitcziznyanij-bagatocilyovogo-vertolyota-zlitnoyu-masoyu-78-tonn>. (дата звернення 20.11.2019).

43. Інвестиційний портал Запорізької області. Розроблення та освоєння серійного виробництва легкого багатоцільового вертольоту МСБ-2. URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/rozrobka-ta-osvonnya-seriynogo-virobnictva-legkogo-bagatocilyovogo-vertolyotu-msb-2>. (дата звернення 16.11.2019).

44. Інвестиційний портал Запорізької області. Організація виробництва вертольотних лопатів із композитних матеріалів на АТ «Мотор Січ». URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/organizaciya-virobnictva-lopastej-vertolyotiv-na-motor-sich>. (дата звернення 25.10.2019).

45. Інвестиційний портал Запорізької області. Організація виробництва вертолітних редукторів. URL : <https://investment.zoda.gov.ua/uk/catalog/organizaciya-virobnictva-vertolitnih-reduktoriv>. (дата звернення 11.11.2019).

46. Graham Benjamin. The Intelligent Investor: The Definitive Book on Value Investing. A Book of Practical Counsel. 2016. Harper Business. 640 p.

47. Шершньова З. Є. Стратегічне управління : підручник. Київ : КНЕУ, 2004. 699 с.

48. Miller C. Jeremy. Warren Buffett's Ground Rules: Words of Wisdom from the Partnership Letters of the World's Greatest Investor. Harper Business. 2016. 352 p.

49. Відоменко І. О. Сучасні підходи до розробки інвестиційної стратегії підприємств. Економіка харчової промисловості. Київ : КНЕУ, 2018. 8 с.

50. Деревянко Б. В. Правове регулювання інвестиційної та інноваційної діяльності : навч. посіб. Донецьк : Кальміус, 2012. 202 с.

51. Mercadante Kevin. Can You Be Too Diversified With Your Investments? 2019. URL : <https://investorjunkie.com/36921/diversified-investments>. (дата звернення 22.11.2019).

52. Докієнко Л. М. Фінансовий інструментарій оцінювання інвестиційної привабливості підприємства. *Економічний вісник НТУ України «Київський політехнічний інститут»*. 2014. № 11. С. 456–465.

53. Ковтун Н. В. Теоретичні засади інвестиційного процесу та інвестиційної діяльності. Київ : КНУ, 2008. 29 с.
54. Костюкевич Р. М. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2011. 270 с.
55. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 392 с.
56. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 472 с.
57. Петренко Л. М. Теоретичні аспекти дослідження інвестиційної діяльності. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. 2012. № 22. С. 330–334.
58. Пичугіна Т. С. Інвестиційна діяльність підприємства: сутність та зміст управління. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2013. № 2. С. 146–154.
59. Стефанович Є. А. Інвестиційна діяльність як економічне явище. *Економіка та держава*. 2010. № 11. С. 60–64.
60. Підхомний О. М. Управління інвестиційними процесами на фінансових ринках : навч. посіб. Київ : Кондор, 2013. 184 с.
61. Татаренко Н. О. Теорії інвестицій : навч. посіб. Київ, 2010. 345 с.
62. Черваньов Д. М. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2013. 622 с.
63. Положення про загальні збори акціонерів ПАТ «Мотор Січ». URL : <http://www.motorsich.com/files/718-338-osa2011g.pdf>. (дата звернення 13.11.2019).
64. Виписка з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців ПАТ «Мотор Січ». URL : <http://www.motorsich.com/files/712-336-vupiska%20edrpou.pdf>. (дата звернення 22.11.2019).

65. Положення про раду директорів ПАТ «Мотор Січ». URL : <http://www.motorsich.com/files/721-341-Polozhenie%20ob%20ispolnit.pdf>. (дата звернення 18.10.2019).

66. Статут ПАТ «Мотор Січ». URL : <http://www.motorsich.com/files/789-STATUT-30-03-2017%20zi%20zminami%20SPO%20Zotov.pdf>. (дата звернення 22.10.2019).

67. Білан О. С. Організаційно-економічні напрямки вдосконалення інвестиційного планування на кондитерських підприємствах. *Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал*. 2011. № 6. С. 197–201.

68. Болдирєва Л. М. Напрями вдосконалення ефективності системи інвестиційного менеджменту на підприємстві. *Економіка Крима*. 2012. №1. С. 188–194.

69. Денисенко М. П., Голубєва Т. С., Колос І. В. Інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства. Київ : КНУТД, 2009. 43 с.

70. Грещак М. Г., Колот В. М., Наливайко А. П. Економіка підприємства : підручник. Київ : КНЕУ, 2014. 528 с.

71. Краснова В. В., Жнякін Б. О. Фінансовий менеджмент підприємства : навч. посіб. Донецьк : ДНУ, 2014. 217 с.

72. Польшаков В. І., Ткаленко Н. В. Інвестиційний менеджмент : навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 172 с.

73. Горєлов Д. О., Большенко С. Ф. Стратегія підприємства : навч. посіб. Харків : ХНАДУ, 2011. 133 с.

74. Тарасюк Г. М., Шваб Л. І. Планування діяльності підприємства навч. посіб. Київ : Каравела, 2013. 432 с.

75. Чорна М. В. Проектний аналіз. Харків : Консум, 2003. 228 с.

76. Боярко І. М., Гриценко Л. Л. Інвестиційний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 399 с.

77. Kaplan R. S., Norton D. P. *The Strategy-Focused Organization : How Balanced Scorecard Companies Thrive in the New Business Environment*. Mass : *Harvard Business School Press*, 2011. 399 p.

78. Серединська І. В., Серединська В. М. Особливості інтегрування систем вартісно-орієнтованого управління підприємствами : монографія. Тернопіль : ФОП Паляниця В.А., 2015. 354 с.

79. Серединська В. М., Загородна О. М., Федорович Р. В. Економічний аналіз : навч. посіб. Тернопіль : Астон, 2010. 416 с.

80. Бабицький А. Ф. Методологія аналізу економічних процесів і управління : навч. посіб. Київ : МАУП, 2013. 128 с.

81. Яненко І. Г. Організаційно-управлінські ресурси інноваційного розвитку економіки : монографія. Миколаїв : ЧДУ імені Петра Могили, 2012. 380 с.

82. Манаєнко І. М. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємств електроенергетики : монографія. Київ : НТУУ, 2016. 157 с.

83. Кундеус О. М. Інвестиційне забезпечення діяльності підприємств на інноваційній основі. *Інноваційна економіка*. 2014. №4. С. 148–155.

84. Горлачук В. В., Черненко А. С., Раку О. О. Інвестиційне забезпечення інноваційного розвитку підприємства. *Наукові праці. Економіка*. 2016. № 273. С. 57–63.

85. Пономаренко В. С., Гриньова В. М., Лисиця Н. М. Економічні та соціальні аспекти управління інвестиційною діяльністю : монографія. Харків : ХДЕУ, 2013. 180 с.

86. Кіндрацька Г. І. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. Київ : Знання, 2010. 366 с.

87. Мороз Л. І. Проблеми формування та обґрунтування інвестиційної стратегії інноваційного розвитку підприємства. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2008. № 628. С. 587–591.

88. Немцов В. Д., Довгань Л. Є. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2011. 526 с.

89. Рогоза М. Є., Вергал К. Ю. Стратегічний інноваційний розвиток підприємств: моделі та механізми : монографія. Полтава : РВВ ПУЕТ, 2011. 136 с.

90. Саботюк В. В., Рибицький В. В. Аналіз та прогноз інноваційно-інвестиційної діяльності. *Інвестиції та інноваційний розвиток*. 2009. № 1. С. 19–29.

91. Ткач І. М. Концепція стратегії розвитку оборонно-промислового комплексу України на інвестиційно-інноваційних засадах. *Проблеми науки*. 2007. № 12. С. 9–14.

92. Ястремська О. М. Інвестиційна діяльність промислових підприємств : монографія. Харків : ІНЖЕК, 2014. 488 с.

93. Чалий С. Ф. Автоматизоване управління бізнес-процесами : автореф. дис... д-ра техн. наук : 05.13.06. Харків, 2007. 32 с.

ДОДАТОК А

		Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ"		за ЄДРПОУ	2017.01.01 14307794
Територія	ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ	за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників		27320	
Адреса, телефон		пр. Моторобудівників, 15, м.Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, 0617204211	
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Консолідованого звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2-к), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			v
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2016 р.

Форма № 1-к Код за ДКУД

1801007

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	1884	5366
первісна вартість	1001	2770	7583
накопичена амортизація	1002	886	2217
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	5733581	6443786
первісна вартість	1011	8686955	10314752
знос	1012	2953374	3870966
Інвестиційна нерухомість	1015	28457	26824
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	35011	35061
знос інвестиційної нерухомості	1017	6554	8237
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	58603	27082
інші фінансові інвестиції	1035	29824	1545
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	120717
<i>Гудвіл</i>	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
<i>Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах</i>	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	92439	205369
Усього за розділом I	1095	5944788	6830689

Продовження Додатку А

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	10500001	13192781
<i>Виробничі запаси</i>	1101	3365997	3816055
<i>Незавершене виробництво</i>	1102	6563541	8401944
<i>Готова продукція</i>	1103	552776	958682
<i>Товари</i>	1104	17687	16100
Поточні біологічні активи	1110	138	165
<i>Депозити перестраховання</i>	1115	0	0
<i>Векселі одержані</i>	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	915209	1125428
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	871230	581123
з бюджетом	1135	281971	49041
у тому числі з податку на прибуток	1136	3370	47
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	1140	383	375
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків</i>	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	154770	322801
Поточні фінансові інвестиції	1160	635516	559935
Гроші та їх еквіваленти	1165	1273420	2352855
<i>Готівка</i>	1166	804	1672
<i>Рахунки в банках</i>	1167	1149135	2349829
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
<i>Частка перестраховика у страхових резервах</i>	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
<i>резервах довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резервах збитків або резервах належних виплат</i>	1182	0	0
<i>резервах незароблених премій</i>	1183	0	0
<i>інших страхових резервах</i>	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	40183	110351
Усього за розділом II	1195	14672821	18294855
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	11539	110
Баланс	1300	20629148	25125654

Продовження Додатку А

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	7112	122128
Додатковий капітал	1410	451774	491729
Емісійний дохід	1411	416087	417258
Накопичені курсові різниці	1412	35562	74358
Резервний капітал	1415	71184	71251
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	13397346	15369225
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Видучений капітал	1430	(177)	(2852)
Інші резерви	1435	0	0
Неконтрольована частка	1490	(85587)	(79694)
Усього за розділом I	1495	14122181	16252316
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	5446	18476
Пенсійні зобов'язання	1505	62118	76913
Довгострокові кредити банків	1510	17878	359177
Інші довгострокові зобов'язання	1515	29097	1734821
Довгострокові забезпечення	1520	72352	71923
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	1056084	914902
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	1242975	3176212
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	601461	874166
Векселі видані	1605	103	103
Поточна кредиторська заборгованість за:	1610	40329	19323
довгостроковими зобов'язаннями			
товари, роботи, послуги	1615	566308	632068
розрахунками з бюджетом	1620	1299669	186335
у тому числі з податку на прибуток	1621	1277816	158878
розрахунками зі страхування	1625	34440	33017
розрахунками з оплати праці	1630	89337	93344
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	2518833	2752056
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	19968	55356
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	60369	59284
Доходи майбутніх періодів	1665	1168	971486
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	32007	20588

Продовження Додатку А

Усього за розділом III	1695	5263992	5697126
1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
<i>V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду</i>	<i>1800</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Баланс	1900	20629148	25125654

Примітки: Див. "Примітки до фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності"

Керівник

С.А.Войченко

Головний бухгалтер

А.О.Тиханський

ДОДАТОК Б

		Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ"		за ЄДРПОУ	2018.01.01 14307794
Територія	ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ	за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання	Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності	Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників		27320	
Адреса, пр. Моторобудівників, 15, м. Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, телефон 0617204211			
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Консолідованого звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2-к), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			v
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2017 р.

Форма № 1-к Код за ДКУД 1801007

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	5366	3695
первісна вартість	1001	7583	8688
накопичена амортизація	1002	2217	4993
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0
Основні засоби	1010	6444350	7033627
первісна вартість	1011	10314832	11414431
знос	1012	3870482	4380804
Інвестиційна нерухомість	1015	26824	26744
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	35061	36671
знос інвестиційної нерухомості	1017	8237	9927
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	35178	35933
інші фінансові інвестиції	1035	1545	1546
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	120717	115505
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізичні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	205369	418867
Усього за розділом I	1095	6839349	7635917

Продовження Додатку Б

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	13308727	14365601
<i>Виробничі запаси</i>	1101	3815509	4218462
<i>Незавершене виробництво</i>	1102	8507188	8921359
<i>Готова продукція</i>	1103	969930	1206139
<i>Товари</i>	1104	16100	19641
Поточні біологічні активи	1110	165	87
<i>Депозити перестраховання</i>	1115	0	0
<i>Векселі одержані</i>	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1121133	3195027
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	581123	562501
з бюджетом	1135	49041	270757
у тому числі з податку на прибуток	1136	47	24
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	1140	375	490
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків</i>	1145	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	322809	359056
Поточні фінансові інвестиції	1160	559935	9313
Гроші та їх еквіваленти	1165	2352855	2756289
<i>Готівка</i>	1166	1672	1591
<i>Рахунки в банках</i>	1167	2349829	2752625
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
<i>Частка перестраховика у страхових резервах</i>	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
<i>резервах довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резервах збитків або резервах належних виплат</i>	1182	0	0
<i>резервах незароблених премій</i>	1183	0	0
<i>інших страхових резервах</i>	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	115410	88081
Усього за розділом II	1195	18411573	21607202
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	110	338
Баланс	1300	25251032	29243457

Продовження Додатку Б

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	122128	121682
Додатковий капітал	1410	502059	522693
<i>Емісійний дохід</i>	<i>1411</i>	<i>417258</i>	<i>422565</i>
<i>Накопичені курсові різниці</i>	<i>1412</i>	<i>84772</i>	<i>99407</i>
Резервний капітал	1415	71251	71315
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	15405679	18440600
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(2852)	(3539)
<i>Інші резерви</i>	<i>1435</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Неконтрольована частка	1490	(63652)	(51847)
Усього за розділом I	1495	16315142	19381433
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	18476	15686
<i>Пенсійні зобов'язання</i>	<i>1505</i>	<i>76913</i>	<i>65342</i>
Довгострокові кредити банків	1510	359177	369971
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1735357	1891259
Довгострокові забезпечення	1520	71923	71244
<i>Довгострокові забезпечення витрат персоналу</i>	<i>1521</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Цільове фінансування	1525	914966	1328767
<i>Благодійна допомога</i>	<i>1526</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Страхові резерви</i>	<i>1530</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>у тому числі:</i>	<i>1531</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>резерв довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резерв збитків або резерв належних виплат</i>	<i>1532</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>резерв незароблених премій</i>	<i>1533</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>інші страхові резерви</i>	<i>1534</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Інвестиційні контракти</i>	<i>1535</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Призовий фонд</i>	<i>1540</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Резерв на виплату джек-поту</i>	<i>1545</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Усього за розділом II	1595	3176812	3742269
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	874166	804356
<i>Векселі видані</i>	<i>1605</i>	<i>103</i>	<i>103</i>
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	19323	57665
товари, роботи, послуги	1615	661396	533649
розрахунками з бюджетом	1620	186195	208736
у тому числі з податку на прибуток	1621	158958	176777
розрахунками зі страхування	1625	33017	40605
розрахунками з оплати праці	1630	93344	119991
<i>Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами</i>	<i>1635</i>	<i>2781277</i>	<i>3279571</i>
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками</i>	<i>1640</i>	<i>55356</i>	<i>98133</i>
<i>Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків</i>	<i>1645</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю</i>	<i>1650</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Поточні забезпечення	1660	59284	63235
Доходи майбутніх періодів	1665	971486	884415
<i>Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків</i>	<i>1670</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Інші поточні зобов'язання	1690	24131	29296

Продовження Додатку Б

Усього за розділом III	1695	5759078	6119755
1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
<i>V. Чиста вартість активів педержавного пенсійного фонду</i>	<i>1800</i>	0	0
Баланс	1900	25251032	29243457

Примітки: Див. "Примітки до фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності"

Керівник

С.А.Войтенко

Головний бухгалтер

А.О.Тиханський

ДОДАТОК В

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "МОТОР СІЧ"	за ЄДРПОУ	2019.01.01 14307794
Територія ШЕВЧЕНКІВСЬКИЙ	за КОАТУУ	2310137500
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство	за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності Виробництво повітряних і космічних літальних апаратів, супутнього устаткування	за КВЕД	30.30
Середня кількість працівників	27320	
Адреса, пр. Моторобудівників, 15, м. Запоріжжя, Шевченківський, Запорізька область, 69068, Україна, телефон 0617204211		
Одиниця виміру: тис.грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Консолідованого звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма N 2-к), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)		
Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):		
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку		v
за міжнародними стандартами фінансової звітності		

Консолідований баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2018 р.

Форма № 1-к Код за ДКУД 1801007

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	3695	2520
первісна вартість	1001	8688	9471
накопичена амортизація	1002	4993	6951
Незавершені капітальні інвестиції	1005	70607	135421
Основні засоби	1010	7021147	7212062
первісна вартість	1011	11400829	12014124
знос	1012	4379682	4802062
Інвестиційна нерухомість	1015	26744	358241
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	36671	371382
знос інвестиційної нерухомості	1017	9927	13141
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	31272	22038
інші фінансові інвестиції	1035	1541	8616
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	199881
Відстрочені податкові активи	1045	67003	95464
Гудвіл	1050	0	0
Гудвіл при консолідації	1055	0	0
Відстрочені аквізичні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих страхових резервних фондах	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	418867	331840
Усього за розділом I	1095	7640876	8366083

Продовження Додатку В

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	14290361	16462336
<i>Виробничі запаси</i>	<i>1101</i>	<i>4099943</i>	<i>4610208</i>
<i>Незавершене виробництво</i>	<i>1102</i>	<i>8905486</i>	<i>10585339</i>
<i>Готова продукція</i>	<i>1103</i>	<i>1265291</i>	<i>1247841</i>
<i>Товари</i>	<i>1104</i>	<i>19641</i>	<i>18948</i>
Поточні біологічні активи	1110	87	106
<i>Депозити перестраховання</i>	<i>1115</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>Векселі одержані</i>	<i>1120</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	3124540	1427761
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	562525	948111
з бюджетом	1135	270757	271532
у тому числі з податку на прибуток	1136	24	119
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів</i>	<i>1140</i>	<i>439</i>	<i>310</i>
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків</i>	<i>1145</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	366801	347735
Поточні фінансові інвестиції	1160	9313	9789
Гроші та їх еквіваленти	1165	2756289	1469427
<i>Готівка</i>	<i>1166</i>	<i>1591</i>	<i>4222</i>
<i>Рахунки в банках</i>	<i>1167</i>	<i>2752625</i>	<i>1464382</i>
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0
<i>Частка перестраховика у страхових резервах</i>	<i>1180</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
у тому числі в:	<i>1181</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>резервах довгострокових зобов'язань</i>			
<i>резервах збитків або резервах належних виплат</i>	<i>1182</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>резервах незароблених премій</i>	<i>1183</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
<i>інших страхових резервах</i>	<i>1184</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Інші оборотні активи	1190	93769	191741
Усього за розділом II	1195	21474881	21128848
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	338	289
Баланс	1300	29116095	29495220

Продовження Додатку В

Пасив	Код рядка	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	280529	280529
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	121682	0
Додатковий капітал	1410	1745106	1606600
Емісійний дохід	1411	419651	420390
Накопичені курсові різниці	1412	(5017)	139
Резервний капітал	1415	71251	71251
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	18017886	19397065
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(625)	(1387)
Інші резерви	1435	0	0
Неконтрольована частка	1490	(7991)	302
Усього за розділом I	1495	20227838	21354360
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	15603	0
Пенсійні зобов'язання	1505	155681	307475
Довгострокові кредити банків	1510	369971	280751
Інші довгострокові зобов'язання	1515	1571842	1631285
Довгострокові забезпечення	1520	144337	112597
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	1328767	1097247
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3586201	3429355
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	804356	560539
Векселі видані	1605	103	9103
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	56919	84225
товари, роботи, послуги	1615	590241	775669
розрахунками з бюджетом	1620	208736	243654
у тому числі з податку на прибуток	1621	175449	214877
розрахунками зі страхування	1625	40647	46934
розрахунками з оплати праці	1630	119991	132887
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	3279677	2658148
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	98133	32336
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	63235	102417
Доходи майбутніх періодів	1665	3374	3092
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	36644	62501

Продовження Додатку В

Усього за розділом III	1695	5302056	4711505
1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
<i>V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду</i>	<i>1800</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Баланс	1900	29116095	29495220

Примітки: Див. "Примітки до фінансової звітності, складеної відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності"

Керівник С.А.Войтенко

Головний бухгалтер А.О.Тиханський

Декларація академічної доброчесності здобувача вищої освіти ЗНУ

Я, Тоцька Анастасія Сергіївна, студентка 2 курсу, денної форми навчання, економічного факультету, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування, освітньої програми «Фінанси і кредит» , адреса електронної пошти nastya.totskaya1997@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Інвестиційна стратегія ПАТ «Мотор Січ» та особливості її формування у сучасних умовах»

відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям *академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи*, а також на архівування роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) _____
Дата _____ Підпис _____ ПІБ (науковий керівник) _____